

Türkiye Finansal Raporlama Standartları Açısından Varlıklarda Değer Düşüklüğü Ve Şerefiyenin İncelenmesi

Ali İhsan Akgün*

Özet: Türkiye'de uluslararası finansal raporlama standartlarıyla uyumlu Türkiye Finansal Raporlama Standartları(TFRS) geliştirmek üzere 41 adet standart yayınlanmıştır. Sözü edilen standartlardan, varlıklarda değer düşüklüğüne ilişkin olanı TMS 36 olarak adlandırılmaktadır. Varlıklarda değer düşüklüğüne ilişkin TMS 36 standardı, varlıkların geri kazanılabilir değerinden daha yüksek bir değer ile finansal tablolarda gösterilmesini önlemeye yönelik ilke ve esasları belirlemektedir.

Bu standardın temel esası, finansal tablolarda varlıkların geri kazanılabilir değerinden daha yüksek bir değerde gösterilmemesini sağlamaktır. Varlıkların defter değeri, bunların geri kazanılabilir değerini aşıyorsa, değer düşüklüğü söz konusu olur. Varlığın net defter değeri, kullanım veya satış yoluyla geri kazanılacak tutarından fazla ise varlık geri kazanılabilir tutarından daha fazla tutarda izleniyor demektir. Böyle bir durumda, varlıkta değer düşüklüğü söz konusudur ve bu standarda göre, işletmenin değer düşüklüğü kaybını finansal tablolarına yansıtması gerekir.

Çalışmada, varlıklarda değer düşüklüğü kapsamında olan varlıklardan özellikle şerefiye ve şerefiyenin nakit yaratan birimlere dağıtımı ve şerefiyeye ilişkin değer düşüklüğü zararının iptal edilmesi konuları örnek uygulamalar çerçevesinde ele alınmıştır. Bu çalışmada, varlıklarda değer düşüklüğüne ilişkin 36 nolu Türkiye Muhasebe Standardında(TMS 36) düzenlenen kavramlara ve değerlendirme ilkelerine açıklık getirmeye, uygulamaya ilişkin sorunları tespit etmeye ve çözüm önerileri geliştirmeye yer verilmiştir. Bu suretle TFRS uygulamakta olan işletmelere ve bağımsız denetçilere yol göstermek amaçlanmıştır. Bu çalışmada, bu standardın kısa bir özeti verilip diğer uluslararası düzenlemeler bazında ele alınarak, Tekdüzen Hesap Planı ve Türk Vergi Mevzuatı açısından değerlendirilmesi yapılmıştır. Bu değerlendirme yapılırken, Tekdüzen Hesap Planı ve Türk Vergi Mevzuatı açısından irdelenerek muhasebe uygulamalarına sayısal örnekler yardımıyla yer verilmiştir.

* Yrd. Doç. Dr. Ali İhsan Akgün Aksaray Üniversitesi, Berat Cömertoğlu MYO Öğretim Üyesidir.

2 Ali İhsan Akgün

TMS 36 standardında, değer düşüklüğü kaybının finansal tablolara alınması ve değerlendirilmesi konusu açıklanmıştır. Buna göre, varlığın geri kazanılabilir tutarı ancak net defter değerinden düşükse, net defter değeri geri kazanılabilir tutara indirilmektedir. Bu indirim ise, bir değer düşüklüğü kaybı olmaktadır. Ayrıca varlık, diğer uluslararası muhasebe standartları uyarınca yeniden değerlendirilmiş tutarı ile izlenmedikçe, değer düşüklüğü zararı gelir tablosuna gider olarak yansıtılmalıdır. Türkiye Muhasebe Standartlarına uyum için Maddi Duran varlıklar için Tekdüzen Hesap Planında yapılması gereken, TMS 36 Standardı kapsamında dönem sonlarında yapılacak değerlendirme işlemi sonucunda ortaya çıkan değer düşüklüğü için karşılık ayrılmasıdır.

Anahtar Kelimeler: Uluslararası Finansal Raporlama Standartları, Varlıklarda Değer Düşüklüğü, Maddi Duran Varlıklar, Şerefiye.

Giriş

Bu çalışmada, Türkiye finansal raporlama standartları açısından varlıklarda değer düşüklüğü ve şerefiyenin incelenmesi ele alınmıştır. Varlıklarda Değer Düşüklüğüne İlişkin Türkiye Finansal Raporlama Standardı ise TMS 36'da kapsamlı olarak sunulmuştur. Çalışmada; varlıklarda değer düşüklüğü kavramının mahiyeti, varlıklarda değer düşüklüğü göstergeleri, varlıklarda değer düşüklüğü göstergelerine ilişkin geri kazanılabilir tutarın ölçülmesi, varlıklarda değer düşüklüğüne ilişkin özellikli durum olan şerefiye kavramı, şerefiyenin nakit yaratan birimlere dağıtımı, şerefiyeden başka varlıklara ilişkin değer düşüklüğü, varlıklardaki değer düşüklüğünün finansal raporlama standartları açısından incelenmesi yapılmıştır. Ayrıca, Tekdüzen Hesap Planı ve Türk Vergi Mevzuatı açısından değerlendirilmesi yapılmıştır. Son olarak, varlıklarda değer düşüklüğüne ilişkin uygulamada karşılaşılan güçlükler ele alınmıştır.

Varlıklarda Değer Düşüklüğüne İlişkin Türkiye Muhasebe Standardı-TMS 36'nın amacı, finansal tablolarda varlıkların geri kazanılabilir değerinden daha yüksek bir değer ile gösterilmemesini sağlamaktır. Varlıkların defter değeri, bunların geri kazanılabilir değerini aşıyorsa, değer düşüklüğü söz konusudur. Ayrıca, bu standart, varlıkların geri kazanılabilir tutarından daha fazla bir değer ile izlenmemelerini sağlamak üzere, işletmelerin uygulayacakları ilkeleri düzenlemektedir. Varlığın net defter değeri, kullanım veya satış yoluyla geri kazanılacak tutarından fazla ise varlık geri kazanılabilir tutarından daha fazla tutarda izleniyor demektir. Böyle bir durumda, varlıkta değer düşüklüğü mey-

dana gelmiş olmaktadır ve bu standarda göre, işletmenin değer düşüklüğü kaybını finansal tablolarına alması gerekmektedir.

Bu çalışmada, varlıklarda değer düşüklüğüne ilişkin 36 nolu Türkiye Muhasebe Standardında(TMS 36) düzenlenen özellikli kavramlara ve değerlendirme ilkelerine açıklık getirmeye, uygulamaya ilişkin sorunları tespit etmeye ve çözüm önerileri geliştirmeye yer verilmiştir. Bu suretle TFRS uygulamakta olan işletmelere ve bağımsız denetçilere yol göstermek amaçlanmıştır.

1.Varlıklarda Değer Düşüklüğüne İlişkin Türkiye Finansal Raporlama Standardı

1.1.Varlıklarda Değer Düşüklüğü Kavramının Mahiyeti

Uluslararası Finansal Raporlama Standartlarından Finansal Tabloların Hazırlanma ve Sunulma Esaslarına İlişkin Kavramsal Çerçeve’de işletmenin bilançosunu oluşturan ve girişimin finansal pozisyonu ile ilgili olan unsurlar; varlıklar, yükümlülükler veya borçlar ve öz kaynaklar olarak tasnif edilmiştir. Bu unsurlardan finansal pozisyonla doğrudan ilgili olan varlık, geçmişte olan işlemlerin sonunda ortaya çıkan ve halihazırda işletmenin kontrolünde olan ve gelecekte işletmeye ekonomik fayda sağlaması beklenen değerler olarak tanımlanmıştır. Girişimin, ekonomik kaynağa erişebilme hakkına veya ayrıcalığına sahip olması finansal tablo tarihinde mevcut olması ile söz konusudur. Bir varlığın beklenen ekonomik faydası ise, işletmenin nakit ve nakit benzeri değer akışı yaratabilmesine doğrudan veya dolaylı olarak katkı sağlama potansiyelidir(Önce, 2007: 18-19). Ayrıca, kavramsal çerçevede varlıkların finansal tablolara alınması için gerekli koşullar belirlenmiştir. Buna göre, bir varlığın gelecekte işletmeye ekonomik fayda girişine neden olacağı muhtemelse ve maliyeti ya da değeri doğru bir şekilde ölçümlenebiliyorsa bu varlık bilançoda gösterilir. Aksi halde, bilançoda varlık olarak gösterilmez, bunun yerine yapılan harcamalar gelir tablosuna gider olarak intikal ettirilir(Dursun &Kurt, 2008: 97).

Varlıklarda çeşitli nedenlerden dolayı oluşan değer düşüklüğü, ekonomik bakımdan önemli olduğu halde, bütün dünyada olduğu gibi Türkiye’de de finansal raporlamanın ihmal edilmiş alanlarından biri olmuştur. Varlıklarda değer düşüklüğü sadece bilançoyu değil, kâr zarar tablosunu da doğrudan etkilediğinden, yöneticiler değer kayıplarını göstermeyerek raporlanan şirket kârlılığını yanıltıcı bir şekilde ortaya konulmaktadır. Bu sebeple, finansal tablo kullanıcılarının bu tip varlıkların gerçeğe uygun değerini ve dola-

4 Ali İhsan Akgün

yısıyla değer düşüklüğünü ölçmeleri kısa vadeli varlık grubuna nazaran daha zor olmaktadır. Sonuç olarak, hem ABD hem de Avrupa'da kullanılan genel kabul görmüş muhasebe standartlarında gerçeğe uygun değer ilkesinin öne çıkmasına paralel olarak, değer düşüklükleri daha birçok muhasebe konularında özellikli olarak ele alınmaktadır(Aksu, 2007: 901-902).

TMS 36 standardı, aktifin anlamsız büyümesini önlemeyi, faaliyet sonuçlarının doğru biçimde yansıtılmasını, dolayısıyla finansal tabloların gerçeği doğru biçimde göstermesini amaçlamaktadır. Bu standart kapsamına giren varlıklar finansal tablolarda önemli paya sahip olduklarından, Standartın iyi anlaşılacak amaca uygun ve tutarlı bir biçimde uygulanması, finansal tablo kullanıcılarının bilgi ihtiyacının karşılanması açısından büyük önem arz etmektedir(Dursun & Kurt, 2008: 96). TMS 36 standardı, bir işletmenin, varlıklarının geri kazanılabilir tutarından daha yüksek bir değerden izlenmemesini sağlamak amacıyla uygulanması gereken ilkeleri belirlemektedir. Bir varlığın defter değerinin; kullanımı ya da satışı ile geri kazanılacak tutarından fazla olması durumunda, ilgili varlık geri kazanılabilir tutarından daha yüksek bir tutardan izlenmişse, varlık değer düşüklüğüne uğramıştır. Standarda göre, bu varlığın değer düşüklüğü zararının muhasebeleştirilmesi gerekir.

Bu Standart; stoklar (IAS 2), inşaat sözleşmelerinden kaynaklanan varlıklar(IAS 11), ertelenmiş vergi varlıkları (IAS 12), çalışanlara sağlanan faydalardan kaynaklanan varlıklar (IAS 19), "IAS 39 Finansal Araçlar: Muhasebeleştirme ve Ölçüm" Standardı kapsamındaki finansal varlıklar, gerçeğe uygun değerle ölçülen yatırım amaçlı gayrimenkuller (IAS 40), gerçeğe uygun değerden tahmini pazar yeri maliyetleri düşülmek suretiyle ölçülen tarımsal faaliyetlere ilişkin canlı varlıklar (IAS 41), "IFRS 4 Sigorta Sözleşmeleri" den kaynaklanan maddi olmayan duran varlıklar, ve "IFRS 5 Satış Amaçlı Elde Tutulan Maddi Duran Varlıklar hariç olmak üzere, her türlü varlığa ilişkin değer düşüklüğünün muhasebeleştirilmesinde uygulanır(Mirza, Holt &Orrell, 2006: 264).

Varlıklarda değer düşüklüğü kapsamında olan varlıklar, TMS 36 standardının 4.maddesinde; bağlı ortaklıklar, iştirakler, ve iş ortaklıkları şeklinde sınıflandırılan finansal varlıklar olarak sıralanmıştır. Ayrıca, TMS 36 standardının 5.maddesine göre de maddi duran varlıklar varlıklarda değer düşüklüğü kapsamında olan varlıklar olarak adlandırılmıştır. Bunların dışında bu standart; şerefiye, maddi olmayan duran varlıklar ve elde etme maliyeti üzerinden değerlendirilen yatırım amaçlı gayrimenkullere uygulanır. Çalışmada, varlıklarda değer düşüklüğü kapsamında olan varlıklardan özellikle şerefiye ve

şerefiyenin nakit yaratan birimlere dağıtımı ve şerefiyeye ilişkin değer düşüklüğü zararının iptal edilmesi konuları örnek uygulamalar çerçevesinde ele alınacaktır.

1.2. Varlıklarda Değer Düşüklüğü Göstergeleri

Varlıkların geri kazanılabilir değeri, defter değerinden daha düşükse varlıklarda değer düşüklüğü söz konusudur. Varlıklarda değer düşüklüğü olduğunda, bir işletme net satış fiyatı ve kullanım değerinden daha çok; varlıkların geri kazanılabilir değerini hesaplamalıdır(Nobes & Parker, 2004: 132). Defter değeri ise TMS-36 nolu standardın 6.maddesinde, bir varlığın birikmiş amortisman ve birikmiş değer düşüklüğü zararları indirildikten sonra finansal tablolara yansıtıldığı tutar olarak ifade edilmektedir.

Varlıklarda değer düşüklüğü; işletmenin üretim talebindeki eksiklik, modası geçme ya da eskime, kusur ya da işletmenin kötü yönetimi sonucu meydana gelmektedir. Başka nedenler ise; üretim hattının satılması yada işletmenin kapanması, yabancı hükümetler tarafından varlıkların kamulaştırılması ve piyasada üretimin durmasıdır. Varlıklarda değer düşüklüğü, işletme varlıklarının fayda veya değerinde önemli bir kaybı ifade etmektedir(Dyckman, Dukes & Davis, 1998: 561-562). TMS 36 nolu standartta ise bir varlığın defter değerinin geri kazanılabilir tutarını aşmış olması durumunda, ilgili varlığın değer düşüklüğüne uğradığı varsayılmaktadır.

Değer düşüklüğü zararı, varlığın kayıtlı değeri ile geri kazanılabilir değeri arasındaki farktır. Bunun için önce varlığın ya da nakit yaratan birimlerin kayıtlı defter değerinin doğru olarak tespit edilmiş olması gerekir. Varlığın kayıtlı net defter değeri, varlığın alım maliyetine ek olarak varlığı kullanım amacına uygun hale getirmek için yapılan masrafların tümünden birikmiş amortismanların düşülmesiyle hesaplanır. Nakit yaratan birimlerin kayıtlı değeri ise, kullanım değerinin hesaplanmasında nakit yaratan birimlere dahil edilmiş olan, şerefiye dahil, tüm nakit yaratan varlıkların defter değerlerinin toplamıdır(Aksu, 2007: 927-928).

Varlık, "TMS 16 Maddi Duran Varlıklar" Standardındaki yeniden değerlendirme yöntemi göre yeniden değerlendirilmiş tutarı üzerinden gösterilmedikçe; değer düşüklüğü zararı kâr veya zararda muhasebeleştirilir. Ancak, yeniden değerlendirilmiş bir varlığa ilişkin değer düşüklüğü zararı, aynı varlığın yeniden değerlendirme fazlası tutarını aşmadığı sürece doğrudan yeniden değerlendirme fazlasından düşülerek muhasebeleştirilir(TMS 36; 60-61). Değer düşüklüğü zararının muhasebeleştirilmesi, varlığın elde etme maliyeti üzerinden izleniyor olması ve nakit yaratan bir birimin geri kazanılabilir değerinin defter değerinden

6 Ali İhsan Akgün

daha düşük olması açısından uygulanan değerlendirme yöntemine göre farklılık göstermektedir. Varlığın elde etme maliyeti üzerinden izleniyor olması durumunda dönem gideri olarak muhasebeleştirilir. Söz konusu muhasebeleştirme, direkt veya endirekt yöntem kullanılarak bilançoya yansıtılır.

Duran varlığın yeniden değerlendirilmiş değerlerden izlenmesi ve bilançonun özkaynaklar bölümünde söz konusu varlık ile ilgili yeniden değerlendirme fonunun olması durumunda, fondaki tutarı aşmadığı sürece, fondan düşülür, aşan kısım ise dönem gideri olarak muhasebeleştirilir. Nakit yaratan bir birimin geri kazanılabilir değerinin defter değerinden daha düşük olması durumunda, değer düşüklüğü zararı muhasebeleştirilir. Değer düşüklüğü zararının muhasebeleştirilmesinde; öncelikle şerefiyenin defter değeri azaltılır, geriye kalan değer düşüklüğü zararı ilgili birimin diğer varlıklarına birimdeki her bir varlığın defter değeri oranında dağıtılır. Söz konusu varlıklara ilişkin önceden bir yeniden değerlendirme fonu oluşturulmuşsa, değer düşüklüğü zararı öncelikle söz konusu hesaptan düşülür, kalan tutar gelir tablosu ile ilişkilendirilir.

Bir varlığın değer düşüklüğüne uğramış olabileceğine dair herhangi bir göstergenin bulunması durumunda, söz konusu varlığın geri kazanılabilir tutarı tahmin edilir. Anılan varlığın geri kazanılabilir tutarının tahmin edilmesinin mümkün olmaması durumunda; işletme, varlığın ait olduğu nakit yaratan birimin geri kazanılabilir tutarını tespit eder(TMS 36: 66). Varlığın geri kazanılabilir tutarı, varlığın kullanım değerinin satış maliyetleri düşülmüş gerçeğe uygun değerine yakın olacağı tahmin edilememesi ve varlık, diğer varlıklara ilişkin nakit akışlarından büyük ölçüde bağımsız nakit akışları yaratmaması durumlarında belirlenemez(TMS 36: 67).

Bu gibi durumlarda, kullanım değeri ve dolayısıyla geri kazanılabilir tutar, sadece varlığın nakit yaratan birimi için belirlenir. Bir varlığın nakit yaratan birimi; söz konusu varlığı içeren ve diğer varlıkların veya varlık gruplarının nakit girişlerinden büyük ölçüde bağımsız nakit girişleri yaratan en küçük varlık grubudur. Bir varlığın nakit yaratan biriminin tespit edilmesi yargıda bulunmayı gerektirir. Bir varlık için geri kazanılabilir tutarın belirlenmemesi durumunda, işletme, büyük ölçüde bağımsız nakit girişleri yaratan en küçük varlık topluluğunu tespit eder(TMS 36: 68). Bir işletmede nakit yaratan birimlerin belirlenmesinde, yönetimin işletmenin faaliyetlerini nasıl izlediği ve kontrol ettiği ile varlıkların ve faaliyetlerin devam ettirilmesine veya elden çıkarılmasına yönelik kararları nasıl verdiği gibi hususların dikkate alınması gerekir(TMS 36: 69). Görüldüğü gibi TMS 36 standardı, nakit yaratan birimin belirlenmesinde, birimin ürettiği ürünün aktif bir piyasasının olmasının önemini vurgulamaktadır. Bir varlık veya varlık grubu ta-

rafından üretilen bir ürünün aktif bir piyasasının olması halinde, ilgili varlıklar nakit yaratan birim olarak değerlendirilmektedir(Dursun & Kurt, 2008: 101).

Standarda göre, bir varlık yalnız başına işletmeye nakit girişi sağlayabiliyor ve dolaşısıyla geri kazanılabilir değeri ölçülebiliyorsa bu varlık değer düşüklüğü testine tabi tutulabilir. Söz konusu varlığa ilişkin değer düşüklüğü zararı ise, varlığın defter değerinin, geri kazanılabilir değerini aşan kısmıdır. Bir varlığın defter değeri, birikmiş amortisman tutarları ve birikmiş değer düşüklüğü kayıplarının düşülmesinden sonra varlığın bilanço ya yansıtılan tutarıdır. İşletmelerin, her raporlama tarihinde, varlığın değer düşüklüğüne uğrayabileceğine ilişkin herhangi bir göstergenin olup olmadığını değerlendirmeleri gerekir. Değer düşüklüğü göstergesinin olması halinde, varlığın geri kazanılabilir değerinin tahmin edilebilmesi için kapsamlı bir değer düşüklüğü testi yapılması gerekir. Varlığın değer düşüklüğüne uğrayabileceğine ilişkin bir gösterge yoksa, herhangi bir işleme gerek yoktur. Ayrıca standarda göre, işletme maddi duran varlıkları için değer düşüklüğü karşılığı ayırabilir. Söz konusu karşılığı ayırmak için; varlığın piyasa fiyatının zaman içerisinde değerinin düşmesi, işletmenin faaliyet gösterdiği sektörde işletme aleyhine teknolojik, ekonomik ve hukuki gelişmelerin olma olasılığı, işletmenin net varlık değerinin piyasa fiyatından yüksek olması, varlığın hasar görmesi ve işletme içi nedenler nedeniyle varlığın değer kaybetmesi gerekir.

İşletme, herhangi bir değer düşüklüğü göstergesinin bulunup bulunmadığına bakılmaksızın, bir maddi olmayan duran varlığın, defter değerini geri kazanılabilir tutarı ile karşılaştırmak suretiyle, değer düşüklüğü açısından yıllık olarak test eder. Farklı maddi olmayan duran varlıklar değer düşüklüğü açısından farklı zamanlarda teste tabi tutulabilirler. Ancak, bu tür bir maddi olmayan duran varlığın cari dönemde muhasebeleştirilmiş olması durumunda, değer düşüklüğü açısından cari yılın bitiminden önce teste tabi tutulur. Ayrıca, bir işletme, şirket birleşmesi sırasında edinilen şerefiyeyi değer düşüklüğü açısından yıllık olarak test eder(TMS 36: 10). Görüldüğü gibi, varlıklarda değer düşüklüğüne ilişkin TMS 36 standardı, değer düşüklüğünü değerlendirme ve muhasebe kaydını yıllık olarak öngörmektedir. Ancak, işletmelerin varlıklarında değer düşüklüğü göstergesi olması durumunda söz konusu değer düşüklüğünü yıllık kayıtlarına intikal ettirmesi yerine, değer düşüklüğü göstergesi olduğunda kaydetme imkanı sağlanmalıdır.

İşletme, varlığın değer düşüklüğüne uğramış olabileceğini gösteren herhangi bir göstergenin bulunup bulunmadığını değerlendirirken, işletme içi bilgi kaynakları ve işletme dışı bilgi kaynaklarını dikkate alır(TMS 36:12). Bu göstergeler ise aşağıdaki tabloda özet olarak sunulmuştur.

Tablo: 1-Varlıklarda Değer Düşüklüğü Göstergeleri

İşletme İçi Bilgi Kaynak Göstergeleri	İşletme Dışı Bilgi Kaynak Göstergeleri
-Varlığın eskidiğine veya fiziksel zarar gördüğüne dair bir kanıt bulunması.	-Dönem içinde, varlığın piyasa fiyatında önemli bir düşüş olması.
-Varlığın mevcut veya gelecek kullanım yöntemini etkileyecek, önemli olumsuz değişiklikler meydana gelmiş veya bunların yakın gelecekte meydana gelmesinin beklenmesi	-Dönem içinde, faiz oranları veya diğer yatırım kârlılığı ile ilgili piyasa oranlarının artması.
-İşletme içi raporlamada, varlığın ekonomik performansının beklenenden daha kötü olduğu veya olacağına ilişkin kanıt olması.	-İşletmenin faaliyette bulunduğu teknolojik, ekonomik veya hukuki çevre ile pazarda veya varlığın tahsis edildiği piyasada işletme üzerinde olumsuz etkisi olan değişikliklerin dönem içerisinde veya yakın gelecekte gerçekleşmesi.
-Varlığın faydalı ömrünün sınırsız değil sınırlı olduğu sonucuna varılması, varlığın daha önce tahmin edilen bir tarihten önce elden çıkarılacak olması, varlığın kullanım dışı tutulması, faaliyetin sona erdirilmesi veya yeniden yapılandırılması.	-İşletmenin net varlıklarının defter değerinin piyasa değerlerinden daha yüksek olması.

Kaynak: TMS 36 Varlıklarda Değer Düşüklüğü Standardı

1.3. Varlıklarda Değer Düşüklüğü Göstergelerine İlişkin Geri Kazanılabilir Tutarın Ölçülmesi

Değer düşüklüğü zararının oluşmasına ilişkin göstergelerden herhangi birinin mevcut olması durumunda, işletmenin geri kazanılabilir tutar tahmini yapması gerekir(TMS 36: 8). Her bir raporlama tarihi itibarıyla, işletme, bir varlığın değer düşüklüğüne uğramış olabileceğini gösteren herhangi bir göstergenin bulunup bulunmadığını değerlendirir. Böyle bir göstergenin mevcut olması durumunda; söz konusu işletme, ilgili varlığın geri kazanılabilir tutarını tahmin eder(TMS 36: 9).

Bu Standart, geri kazanılabilir tutarı; bir varlığın veya nakit yaratan birimin satış maliyetleri düşülmüş gerçeğe uygun değer ile kullanım değerinden yüksek olanı olarak tanımlar(TMS 36; 18). Bu standardın 6.maddesinde gerçeğe uygun değer, bir varlık veya nakit yaratan birimin karşılıklı pazarlık ortamında, bilgili ve istekli gruplar arasında gerçekleştirilen satışı sonucunda elde edilmesi gereken tutardan, elden çıkarma maliyetlerinin düşülmesi suretiyle bulunan değer olarak tanımlanmıştır. Kullanım değeri ise, bir

varlık veya nakit yaratan birimden elde edilmesi beklenen gelecekteki nakit akışlarının bugünkü değerini ifade etmektedir(Mirza, Holt &Orrell, 2006: 264).

Gerçeğe uygun değerın tespitinde aktif bir piyasanın varlığı önem arz etmektedir. Aktif bir piyasanın bulunması durumunda, bu varlık veya varlık grubunun bir kısmı veya tamamı işletme içinde kullanılacak olsa bile nakit girişi sağlayan birim olarak tanımlanır. Nakit girişi sağlayan birimler, aynı varlık türleri için, bir değişiklik olduğu kanıtlanmadıkça, dönemden döneme tutarlı olarak belirlenecektir. Nakit girişi sağlayan birimin geri kazanılabilir tutarı, net satış fiyatı ile kullanım değerinden yüksek olanı olarak belirlenmelidir(Akgül&Akay, 2004: 175-176). Aktif bir piyasanın bulunmaması halinde ise işletmelerin, gerçeğe uygun değeri tahmin etmek üzere bir değerlendirme tekniği kullanmaları gerekir. Bununla birlikte gerçeğe uygun değerle, net satış fiyatının aynı olduğu varsayıp bu değer net gerçekleştirilebilir tutardan aşağı olamaz. Gerçeğe uygun değerın belirlenmesinde, aktif piyasası olan varlıklar için bu piyasada oluşan fiyatlar dikkate alınırken, aktif piyasası bulunmayan varlıklar için; piyasadaki emsal fiyatlar, endeksler, yenileme maliyeti ya da değerlendirme uzmanlarının yapmış olduğu takdirler esas alınmaktadır(Kaya & Dinç, 2007: 345).

Varlığın gerçeğe uygun değeri ile kullanım değerinin her ikisini birden belirlemek her zaman gerekli değildir. Anılan tutarlardan herhangi birinin ilgili varlığın defter değerini aşması durumunda, söz konusu varlık değer düşüklüğüne uğramamıştır ve diğer tutarı tahmin etmek gerekmez(TMS 36: 19). Varlık aktif bir piyasada işlem görmese bile, satış maliyetleri düşülmüş gerçeğe uygun değerini belirlemek mümkün olabilir. Ancak, bazen satış maliyetleri düşülmüş gerçeğe uygun değeri belirlemek mümkün olmayacaktır; çünkü karşılıklı pazarlık ortamında bilinçli ve istekli taraflar arasında yapılacak bir işlemde varlığın satışından elde edilecek tutarı tahmin etmek için temel alınacak bir esas yoktur. Bu durumda işletme, varlığın kullanım değerini geri kazanılabilir tutar olarak kullanabilir(TMS 36: 20).

Varlığın kullanım değerinin satış maliyetleri düşülmüş gerçeğe uygun değerini önemli ölçüde aştığına inanılmasını gerektiren bir neden olmaması durumunda, satış maliyetleri düşülmüş gerçeğe uygun değer geri kazanılabilir tutar olarak kullanılabilir. Anılan durum, satış amaçlı elde tutulan bir varlık için çoğu zaman geçerli olacaktır. Bu husus, satış amaçlı elde tutulan bir varlığın elden çıkarılma tarihine kadar kullanımından kaynaklanan nakit akışları muhtemelen önemsiz bir düzeyde olacağından; kullanım değerinin esas olarak, ilgili varlığın elden çıkarılmasından kaynaklanan net nakit girişlerinden oluşmaktadır(TMS 36: 21). Varlık, diğer varlık ya da varlık gruplarına ilişkin nakit giriş-

10 Ali İhsan Akgün

lerine büyük ölçüde bağımlı nakit girişleri yaratmadıkça, geri kazanılabilir tutar her bir varlık için ayrı olarak belirlenir. Geri kazanılabilir tutar; varlığın satış maliyetleri düşülmüş gerçeğe uygun değerinin defter değerinden daha yüksek olması; varlığın kullanım değerinin, satış maliyetleri düşülmüş gerçeğe uygun değerine yakın olduğunun tahmin edilmesi durumlarında varlığın ait olduğu nakit yaratan birim için belirlenir(TMS 36: 22).

Görüldüğü gibi, varlığın tahmini kullanım değeri, satış maliyetleri düşülmüş gerçeğe uygun değerine yakın değilse ve varlık, diğer varlıklara ilişkin nakit akışlarından büyük ölçüde bağımsız nakit girişleri yaratmaz ise bir varlığın geri kazanılabilir tutarını tespit etmek mümkün olmayabilir. Bir varlık bağımsız nakit girişleri yaratmasa dahi, varlığın satış maliyetleri düşülmüş gerçeğe uygun değerinin defter değerinden yüksek olması durumunda, varlık değer düşüklüğüne uğramamış olacağı için, söz konusu varlığın nakit yaratan biriminin belirlenmesine gerek yoktur. Bir varlığın kullanım değerinin ölçülmesi iki aşamalı bir süreci kapsamaktadır. Bunlardan birincisi, gelecekteki nakit giriş ve çıkışlarının tahmini ikincisi ise, gelecekteki nakit akımlarının bugünkü değerinin uygun bir iskonto oranı kullanılarak belirlenmesidir.

Bir işletme, nakit akış tahminlerini, ilgili varlığın geriye kalan faydalı ömrü boyunca var olacak ekonomik koşullara ilişkin yönetimin yaptığı en iyi tahminleri içeren mantıklı ve desteklenebilir varsayımlara dayandırır. Yönetim, nakit akış tahminlerini, onaylanan en güncel finansal bütçelere göre hazırlar. Bu bütçeleri esas alan tahminler, en fazla 5 yıllık dönemi kapsar. İşletme yönetimi gelecekteki ekonomik koşulları dikkate alarak büyüme oranları uygulamak suretiyle gelecekteki nakit giriş ve çıkışlarını tahmin eder. Anılan büyüme oranı, işletmenin faaliyet gösterdiği ürünler, endüstriler, ülke veya ülkeler ya da varlığın kullanıldığı piyasalar için geçerli uzun vadeli ortalama büyüme oranlarını aşmaz(TMS 36: 33).

Gelecekteki nakit akışlarına ilişkin olarak 5 yıldan uzun dönemler için detaylı, kesin ve güvenilir finansal bütçeler genellikle mevcut olmaması durumunda, yönetim gelecekteki nakit akış tahminleri, en fazla 5 yıllık bir döneme ilişkin en güncel bütçeleri esas alır. Yönetimin, söz konusu tahminlerinin güvenilir olduğundan emin olması ve geçmiş deneyimler dikkate alındığında daha uzun dönemler için gelecekteki nakit akışlarını doğru olarak tahmin edebildiğini kanıtlaması durumunda, 5 yıldan daha uzun dönem için yapılan finansal bütçelerinde yer alan nakit akışlarını esas alabilir(TMS 36: 35).

Gelecekteki nakit akışlarıyla ilgili tahminler, mevcut durumda varlıktan elde edilmesi beklenen ekonomik yararların düzeyini korumak için gelecekte ihtiyaç duyulacak

nakit çıkışlarını içerir. Nakit yaratan bir birimin, tamamı birimin devam eden faaliyetleri için gerekli farklı faydalı ömre sahip varlıklardan oluşması durumunda, anılan birimle ilgili gelecekteki nakit akışlarının tahmin edilmesi sırasında, en kısa faydalı ömre sahip olan varlığın yenilenmesi, birimin günlük bakımının bir parçası olarak dikkate alınır. Benzer şekilde, tek bir varlığın tahmini faydalı ömürleri farklı olan parçalardan oluşması durumunda, varlıkla ilgili gelecekteki nakit akışlarını tahmin edilmesi sırasında, en kısa faydalı ömre sahip olan parçanın yenilenmesi varlığın günlük bakımının bir parçası olarak dikkate alınır(TMS 36: 49). Gelecekteki nakit akışlarına ilişkin tahminler; finansal faaliyetlerden kaynaklanan nakit girişleri veya çıkışları; ya da gelir vergisi tahsilatları veya ödemeleri içermez(TMS 36: 50).

Gelecekte gerçekleşmesi tahmin edilen nakit akışları, iskonto oranının belirlenme yöntemiyle tutarlı bir şekilde yapılan varsayımları yansıtır. Aksi takdirde, bazı varsayımların etkileri iki defa dikkate alınacak veya yok sayılacaktır. Paranın zaman değeri, gelecekte gerçekleşmesi tahmin edilen nakit akışlarının iskonto edilmesiyle dikkate alındığından, bu nakit akışları finansal faaliyetlerden kaynaklanan nakit girişlerini veya çıkışlarını hariç tutar. Çünkü benzer bir şekilde, iskonto oranı vergi öncesi belirlendiğinden, gelecekteki nakit akışları da vergi öncesi tahmin edilir(TMS 36: 51). Bir varlığın faydalı ömrünün sonunda elden çıkarılması karşılığında elde edilecek tahmini net nakit akışları, tahmini elden çıkarma maliyetleri düşüldükten sonra bilinçli ve istekli taraflar arasında karşılıklı pazarlık ortamında yapılacak bir işlemde işletmenin varlığın elden çıkarılmasından elde etmeyi beklediği tutardır(TMS 36: 52).

Gelecekteki nakit akışları, gerçekleşecekleri para birimi türünden tahmin edilir ve anılan para birimi için uygun olan iskonto oranından iskonto edilir. İşletme bugünkü değeri, kullanım değerinin hesaplandığı tarihteki geçerli kuru kullanarak çevirir(TMS 36: 54). İskonto oranı, hem paranın zaman değerini hem de varlığa özgü risklere ilişkin cari piyasa değerlendirmesini yansıtan vergi öncesi oran olacaktır(TMS 36: 55). Paranın zaman değeri ile varlığa özgü risklere ilişkin cari piyasa değerlendirmesini yansıtan oran; yatırımcıların tutar, zaman ve risk profili açısından işletmenin varlıktan elde etmeyi beklediği nakit akışlarıyla aynı düzeyde nakit akışları yaratan bir yatırım yapmış olmaları durumunda elde etmeyi bekleyecekleri kazançtır(TMS 36: 56). Varlığa özgü oran piyasada doğrudan mevcut değilse; işletme, iskonto oranının tahmininde yerine geçebilecek oranları kullanır(TMS 36: 57).

1.4. Varlıklardaki Değer Düşüklüğünün Finansal Raporlama Standartları Açısından İncelenmesi

Türkiye Finansal Raporlama Standartları Kurulu, Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurulu, Sermaye Piyasası Kurulu (SPK) tarafından değişik tarihlerde yayınlanan varlıklarda değer düşüklüğü hususunda standartlar bulunmaktadır. Bu standartlarda varlıklarda değer azalışlarının muhasebeleştirilmesi uluslararası finansal raporlama standartlarına uyumlu olarak düzenlenmiştir. Standartlara göre alternatif yöntem kullanıldığında, makul değeri güvenilir olarak ölçülebilen maddi duran varlıklar yeniden değerlendirilmiş tutarları üzerinden finansal tablolarda gösterilir. Maddi varlığın kayıtlı değeri, geri kazanılabilir tutarıdan büyükse, varlık değer düşüklüğüne uğramıştır ve değer düşüklüğünün muhasebeleştirilmesi gerekir. Değer düşüklüğü oransal olarak varlığın maliyet bedeline ve birikmiş amortismanına yansıtılır. Değer düşüklüğü için tahmin edilen tutar, varlığın kayıtlı değerinden büyükse işletme bunu bir yükümlülük olarak finansal tablolara alır. Ayrıca, standartlarda nakit yaratan birimler için değer düşüklüğünün muhasebeleştirilmesi de yer almaktadır. Nakit yaratan birimin geri kazanılabilir tutarı, kayıtlı değerinden düşükse, fark, değer düşüklüğü olarak kayda alınır (Gücenme & Arsoy, 2005: 11-12).

Maddi duran varlıklar işletmenin toplam aktifleri içerisinde önemli bir paya sahiptir. Bir yıldan daha uzun süre kullanılmak üzere alınmış olan maddi duran varlıkların muhasebe kayıtlarına alınması, işletmede kullanıldığı sürede kayıtlarda izlenmesi, kullanım sonucunda aktiften çıkarılması uzun yıllardan beri vergi kanunlarına göre yürütülmüştür. Gündemde olan Uluslararası Finansal Raporlama Standartları ve bunların yerelleştirilmiş biçimi olan Türkiye Finansal Raporlama Standartları bu konulara ilişkin çeşitli düzenlemeler getirmektedir. Maddi duran varlıkları Türkiye Finansal Raporlama Standartlarına göre kayıt altına almada dikkat edilmesi gereken hususların başında maddi duran varlıkların defter değerinin önemli olmasıdır. Bir başka hususda, varlıklarda yeniden değerlendirilmede değer artışı kadar değer düşüklüğü de söz konusu olabileceğidir. Yeniden değerlendirilme değer artışı varsa bu değer artışı önce değer düşüklüğü gideri kadar olan kısımdan düşülür, kalan ise özkaynaklar grubuna kaydedilir (Yükçü & İçerli, 2007: 15-27).

Maddi duran varlıklar kadar maddi olmayan duran varlıklar da işletme değerlerinin önemli bir kısmını teşkil etmektedir. Maddi olmayan duran varlıklar; uzun vadeli haklar, imtiyazlar ya da rekabet avantajı sağlayan patent, lisans, aynı hak, franchising, şerefiye ya da ticari marka gibi fiziksel olmayan varlıklardır. Bu varlıklar satın alındıklarında maddi olmayan varlıkların maliyetine kayıt edilmektedirler. Varlıkların maliyeti üzerin-

den faydalı ömrü boyunca hesaplanan amortismanları gider olarak kaydedilmektedir. Maddi olmayan varlıkların faydalı ömrü belirsizse, amortisman hesaplanmaz. Maddi olmayan duran varlıkların amortismanı, maliyet sürecinde kaynakların azalması ve varlıkların değer kaybına benzemektedir. Maddi olmayan varlıkların çoğunun faydalı ömrü, sözleşme ya da kanunlardan dolayı sınırlandırılmıştır. Patent, telif hakkı ve aynı haklar bunun birkaç örneğini teşkil etmektedir. Ticari marka ve ticari isim gibi diğer maddi olmayan varlıkların faydalı ömrü ise kolayca belirlenemez. Bu nedenle maddi olmayan duran varlıkların maliyeti onların kullanımını sonucu beklenen fayda döneminde amorti edilmektedir. Ancak, varlığın yasal mevcudiyetinden daha uzun sürede amorti edilemez(Larson, Wild & Chiapetta, 2005: 398-399). Amortisman, bir gider olarak gelir tablosunda varlıkların maliyetini gösterme süreci olarak tanımlanabilen bir terimdir. Maddi varlıkların maliyeti amorti edilmiş, maddi olmayan varlıkların maliyeti ise itfa edilmiş olarak kabul edilmektedir. Bu terimler farklı kavramlar olup, süreç aynıdır. Maddi olmayan varlıklar, işletmede faydalı ömrü boyunca itfa edilir(Marshall, McManus & Viele, 2004: 200). Amortisman ve itfa payları gelir tablosunda izlenmektedir. Fakat, bunlar nakit çıkışı olmayan giderler olup kayıtlara gider olarak kaydedilen nakit ödeme gerektirmeyen işlemlerdir. Bu giderler, işletmenin net gelirini azaltıcı kayıtlardır, ancak nakit akışı etkisine sahip değildir(Meigs, Meigs, Bettner & Whittington, 1998: 439).

UFRS standartlarına göre şirketlerin, gerek işletme birleşmesinden elde edilen maddi olmayan duran varlığın gerçeğe uygun değerinin hesaplanmasında, gerek bilançolarında kayıtlı olan maddi olmayan duran varlıkların değer düşüklüğünün hesaplanmasında, maddi olmayan duran varlıklar için iskonto oranlarını belirlemeleri gerekmektedir. İskonto oranının, vergi öncesi oran olarak tespit edilmesi gerekir. TMS 36 standardının ek kısmındaki son madde, işletmelerin, bir varlığın kullanım değerini tahmin ederken, normal koşullarda, tek bir iskonto oranı kullanılabileceğini belirtmiştir. Ayrıca, aynı madde, kullanım değerinin, ayrı dönemlerde risklerde meydana gelecek bir farklılığa ya da faiz oranlarının vade yapısına duyarlı olduğu durumlarda, işletmelerin, farklı gelecek dönemler için ayrı iskonto oranları kullanabileceklerini de belirtmiştir(Perek, 2007: 143-148).

Bir maddi duran varlığın gerçeğe uygun değerinin, defter değerinden düşük olması durumunda, varlıklarda bir değer düşüklüğü zararı söz konusudur. Uluslararası Finansal Raporlama Standartlarına göre, maddi duran varlıkların değer düşüklüğünün muhasebeleştirilmesinde maliyet ve yeniden değerlendirme modellerinden birisi kullanılabilir. TMS 36 standardında değer düşüklüğüyle ilgili yukarıdaki hükümlere karşılık, VUK maddi

duran varlıkların değerlemesinde maliyet bedeli ölçüğünü benimsediğinden söz konusu varlıklarda değer düşüklüğü zararlarını kabul etmemektedir. Bir başka ifadeyle, VUK'na göre maddi duran varlıkların hiçbir surette maliyetinin altında finansal tablolarda gösterilmesi mümkün değildir. Bu nedenle, uluslararası finansal raporlama standartlarına göre hesaplanan değer düşüklüğü zararının, vergi kanunları açısından kanunen kabul edilmeyen gider olarak dikkate alınması gerekir(Akbulut & Marşap, 2006: 108-109). TMS 12 Gelir Vergisi Standardında ise kanunen kabul edilmeyen giderlerin nasıl bir işleme tabi tutulacağı belirtilmiştir. Söz konusu standardın konuyla ilgili hükümlerine göre, standartlar çerçevesinde bulunan kâr ile vergi kanunlarına göre bulunan kâr arasında farkların bulunması durumunda, söz konusu farklar sürekli ve geçici farklar şeklinde ayrıma tabi tutulmuştur. Sürekli farklar, vergi kanunlarınca vergi dışı bırakılmış gelirler ile kanunen kabul edilmeyen giderlerden oluşmaktadır. Geçici farklar ise, ortaya çıkma zamanı ile vergi kanunlarınca tanınma zamanı farklı olan gelir ve giderler nedeniyle ortaya çıkmaktadır(Gücenme & Arsoy, 2007: 4). TMS 12 numaralı Standardın hükümlerine göre, TMS 16'da yer alan değer düşüklüğü zararı, sürekli farklar içinde yer alır ve bu farklar hiçbir zaman ortadan kalkmayacakları için dönemin vergi giderini de etkilemezler(Kaya & Dinç, 2007: 354).

SPK, 9 Nisan 2008 tarihinde XI-29 No'lu "Sermaye Piyasasında Finansal Raporlamaya İlişkin Esaslar Tebliği" ile 1 Ocak 2008'den itibaren halka açık şirketlerde Avrupa Birliği tarafından kabul edilen UFRS'na göre mali tablo hazırlama zorunluluğu getirmiştir. Buna göre daha önce yürürlükte olan XI-25 no.lu tebliğindeki finansal raporlama ile ilgili iki alternatif uygulamaya son verilerek mali tabloların Avrupa Birliği tarafından kabul edilen UFRS'na uygun olarak hazırlanması gerektiğine karar verilmiştir. 1 Ocak 2005 tarihinden itibaren yürürlüğe giren XI-25 no.lu "Sermaye Piyasalarında Muhasebe Standartları Hakkında Tebliğ" kapsamlı bir muhasebe ilkeleri seti olarak yayımlanmıştı ve alternatif uygulama olarak Uluslararası Muhasebe Standartları Kurulu (IASB) ve Uluslararası Muhasebe Standartları Komitesi (IASC) tarafından çıkarılmış olan muhasebe standartlarının uygulanmasını içermekteydi. 29 sayılı "Sermaye Piyasasında Finansal Raporlamaya İlişkin Esaslar" Tebliği ile, işletmeler finansal tablolarını Avrupa Birliği tarafından kabul edilen haliyle Uluslararası Finansal Raporlama Standartları(UMS/UFRS)'na göre hazırlamaları gerekmektedir. Ancak Avrupa Birliği tarafından kabul edilen UMS/UFRS'nin Uluslararası Muhasebe Standartları Kurulu(UMSK) tarafından yayımlananlardan farkları Türkiye Muhasebe Standartları Kurulu(TMSK) tarafından ilan edilinceye kadar UMS/UFRS'ler uygulanacaktır. Bu kapsamda, benimsenen

standartlara aykırı olmayan, TMSK tarafından yayımlanan Türkiye Muhasebe/Finansal Raporlama Standartları TMS/IFRS esas alınacaktır. Görüldüğü gibi, SPK muhasebe standartlarında varlıklarda değer düşüklüğüyle ilgili esaslar, SPK'ya tabi şirketlerde 2005 yılından itibaren uygulanmaktadır.

1.5. Varlıklardaki Değer Düşüklüğünün Tekdüzen Hesap Planı ve Vergi Mevzuatı Açısından İncelenmesi

Türkiye Muhasebe Standartlarına uyum sürecinde Maddi Duran varlıklar için Tekdüzen Hesap Planında yapılması gereken, TMS 36 Standardı kapsamında dönem sonlarında yapılacak değerlendirme işlemi sonucunda ortaya çıkan değer düşüklüğü için karşılık ayrılması gerektiğidir. Söz konusu değer düşüklüğünü izlemek için, ayrı bir hesap açmak için boş kod bulunmadığından, “257 Birikmiş Amortisman” hesabının kapsamını genişleterek değer düşüklüğü karşılık tutarlarının da bu hesapta izlenmesinin uygun olabilir. Bu nedenle hesabın isminin “Birikmiş Amortismanlar ve Değer Düşüklüğü Karşılığı” olarak değiştirilmesi önerilmektedir(Akdoğan & Sevilengül, 2007: 59).

Varlıklarda değer düşüklüğü gideri bir faaliyet gideri olduğu için Tekdüzen hesap planında 659 nolu Diğer Olağan Giderler hesabında izlenmesi uygundur. Tekdüzen hesap planına uyma zorunluluğundan dolayı bu şekilde kayıt mümkün olsa da, tam açıklama ve şeffaflık prensiplerine göre daha doğru olan ve TMS 36 standardına uygun olan kayıt şekli, değer düşüklüğü gideri ve varlık karşılık hesabının amortisman hesaplarından ayrı olarak gösterilmesidir. Burada önemli olan husus, zararın gelir tablosunda faaliyet kârı hesaplamasına dahil edilmesi ve varlığın değerini azaltan karşılık hesabının da aynı birikmiş amortisman hesabı gibi ayrı hesapta takip edilmesidir. Değer düşüklüğü zararı halen vergi mevzuatı bakımından kanunen kabul edilmeyen bir gider olduğu için ortaya çıkacak ertelenmiş vergi veya borçları da TMS 12 Gelir Vergileri standardına göre belirlenmiştir. Bu ertelenmiş vergiler varlığın değer düşüklüğünden sonraki yeni defter değeri ile vergiye esas yani değer düşüklüğü yapılmamış defter değeri arasındaki fark üzerinden hesaplanır. Dolayısıyla, değer düşüklüğü karşılığı ayrılıp ertelenmiş vergi hususunun da hesaplanması gerekir. Bu farktan oluşacak Ertelemiş Vergi Borç ve Alacaklar vergi bakımından hesaplanan amortisman ve raporlama açısından hesaplanan amortismandan farklı olacağından, varlığın geri kalan ömrü sürecince ortadan kalkacaktır(Aksu, 2007: 930-931).

TMS 36 satandardına göre, işletme her bir raporlama döneminde, bir varlığa ilişkin önceki yıllarda finansal tablolara alınmış değer düşüklüğü kaybına ait herhangi bir gösterge olup olmadığını değerlendirir. Böyle bir gösterge mevcutsa işletme o varlığın geri kazanılabilir tutarını tahmin eder. Önceki yıllarda varlık için finansal tablolara alınan bir değer düşüklüğü kaybı, ancak en son değer düşüklüğü kaybının finansal tablolara alınmasından itibaren varlığın geri kazanılabilir tutarını belirlemede kullanılan tahminlerde bir değişiklik olmuşsa iptal edilmelidir. Böyle bir durum mevcut ise, varlığın kayıtlı değeri geri kazanılabilir değerine kadar artırılır. İşte bu artış değer düşüklüğü kaybının iptalidir. Değer düşüklüğü kaybının iptali nedeniyle, varlığın net defter değerinde meydana gelen artış, önceki yıllarda değer düşüklüğü kaybının finansal tablolara alınmamış olması halinde belirlenmiş olacak net defter değerini aşmamalıdır. Varlığın mevcut defter değeri ile değer düşüklüğü zararı muhasebeleştirilmemiş olsaydı varlığın ulaşacağı defter değeri arasındaki fark kadar değer düşüklüğü zararı iptal edilir. Tekdüzen hesap planında söz konusu değer düşüklüğü iptali ise, 257 Birikmiş Amortismanlar ve Değer Düşüklüğü Karşılığı hesabına borç, 644 Konusu Kalmayan Karşılıklar Hesabına alacak kaydedilerek muhasebeleştirilir.

Varlıklarda değer düşüklüğünün Tekdüzen hesap planında nasıl izlendiğini sayısal örnek üzerinde açıklayalım. Örnek olarak, 31.12.2008 tarihinde işletmenin bilançosunda, maliyet bedeli 100.000 TL, birikmiş amortismanı 20.000 TL, faydalı ömrü 10 yıl olan bir makine bulunmaktadır. Makinenin yıllık amortisman payı 10.000 TL'dir ve faydalı ömrün dolmasına 8 yıl kalmıştır. Makinenin 2008 yılı geri kazanılabilir değeri 64.000 TL olarak belirlenmiştir. Bu durumda, $(80.000 - 64.000 = 16.000)$ 16.000 TL'lik değer düşüklüğü kayda alınır. Söz konusu işleme ait muhasebe kaydı ise aşağıdaki gibi olmaktadır.

659 DİĞER OLAĞAN GİDER VE ZARARLAR	16.000	
659.10 Makine Değer Düşüklüğü Zararı		
257 MDV DEĞER DÜŞÜKLÜĞÜ KARŞILIĞI		16.000
257.20.MDV Değer Düş.Karşılığı		

31.12.2009 tarihinde yıllık amortisman payı $64.000/8 = 8.000$ TL olarak hesaplanır.

770 GENEL YÖNETİM GİDERİ	8.000	
770.10 Amortisman Gideri		
257 BİRİKMİŞ AMORTİSMAN		8.000

Söz konusu makinenin 31.12.2009 tarihinde kayıtlı değeri 56.000 TL olur. 2009 yılında varlığın geri kazanılabilir değeri 74.000 TL olarak belirlendiğini varsayalım. Eğer 2008'de 16.000 TL'lik değer düşüklüğü olmasaydı, 31.12.2009'da varlığın net defter değeri $100.000 - 30.000 = 70.000$ TL olacaktır. Bu durumda iptal edilecek olan değer düşüklüğü tutarı şu şekilde hesaplanır:

2008 değer düşüklüğü olmasaydı;	
31.12.2009 kayıtlı değeri	70.000
31.12.2009 kayıtlı değeri	<u>- 56.000</u>
Değer düşüklüğü iptali	14.000

257.MDV DEĞER DÜŞÜKLÜĞÜ KARŞILIĞI	14.000	
257.20.MDV Değer Düş.Karşılığı		
644 KONUSU KALMAYAN KARŞILIKLARI		14.000

Bu durumda makinenin kayıtlı değeri 70.000 TL olur. Makinenin kayıtlı değeri 2009 yılı geri kazanılabilir değeri olan 74.000 TL'ye getirilemez. Çünkü, makinenin kayıtlı değeri hiç değer düşüklüğünün finansal tablolara alınmamış olması halinde belirlenmiş olan kayıtlı değeri 70.000 TL aşmamalıdır. Yukarıdaki örnek uygulamada görüldüğü gibi, varlıklarda değer düşüklüğü gideri bir faaliyet gideri olduğu için Tekdüzen hesap planında 659 nolu Diğer Olağan Giderler hesabına borç buna karşılık 257 maddi duran

varlık değer düşüklüğü hesabına alacak yazılarak kayıtlara intikal ettirildi. Burada söz konusu karşılık ayrılması işlemi, muhasebenin temel kavramlarından olan dönemsellik, sosyal sorumluluk, tam açıklama ve ihtiyatlılık kavramlarının gereği sonucu yapılmaktadır. Maddi duran varlıklardaki değer kaybı sonucunda oluşan karşılık gideri gerçekleşmesi beklenen bir gider olmakla birlikte, sözü edilen muhasebe kavramlarına göre maddi duran varlıklarda değer düşüklüğü ortaya çıktığında örnek uygulamadaki gibi kayıtlara alınmalıdır. Böylece, finansal tablolardan sorumlu yöneticiler ve denetçiler sosyal sorumluluk görevlerini yerine getirmiş ve işletmeyi olduğundan daha iyi göstermemiş olurlar.

Varlıklarda değer düşüklüğü uygulaması, Türkiye’de muhasebe literatürü ve finansal raporlama uygulaması için yeni bir konudur. Mevcut mevzuat hükümlerinde maddi duran varlıklarda değer düşüklüğü ile birebir örtüşen olağanüstü amortisman dışında hiçbir düzenleme yoktur. Türk vergi mevzuatında amortisman uygulaması, muhasebenin dönemsellik ilkesi gereğince iktisadi kıymetin faydalı ömrüne göre dönemler itibarıyla dağıtılır. Ancak, işletmelerde meydana gelen önceden öngörülemeyen bazı nedenlerle iktisadi kıymetler olağanüstü değer kayıplarına uğrayabilmektedir. Bu nedenle V.U.K. 317.maddesinde işletmelerin olağanüstü durumlarda kullanması için olağanüstü amortisman uygulaması getirilmiştir. VUK’nun 317.maddesine göre binalar, demirbaşlar, taşıtlar, tesis makine ve cihazlar gibi duran varlıkları, tamamen veya kısmen zarara uğrayan mükelleflerin olağanüstü amortisman yöntemini uygulayabilmeleri için, Maliye Bakanlığı’na başvurarak amortisman oranının belirlenmesini istemeleri gerekir.

Vergi Usul Kanunu 317.madde de yer alan olağanüstü amortisman uygulaması, değer düşüklüğü uygulamasına kısmen benzese de, uygulama boyutu itibarıyla ikisi birbirinden oldukça farklıdır. Mevcut mevzuattaki olağanüstü amortisman, duran varlığın olağanüstü nedenle aşırı değer kaybetmesi halinde uygulanan bir amortisman türü olup, hangi şartlarda ve nasıl uygulanacağı Maliye Bakanlığı’na belirlenmektedir. Ayrıca, TMS 36 numaralı Standartta yer alan değer düşüklüğü, Maliye Bakanlığı’nın iznine tabi olmayıp, tamamen Standardın belirlediği şartların gerçekleşmesi halinde uygulanabilmektedir. Standartta varlıklarda değer düşüklüğü için bir karşılık ayrılması söz konusu iken, olağanüstü amortismanda Maliye Bakanlığı’nın mütalası alınmak suretiyle söz konusu değer kaybı gider kaydedilmektedir. Söz konusu iki uygulamada duran varlıklardaki değer kaybı, gider kaydı ve şartların gerçekleşmesi açısından benzer olmakla birlikte, anılan gider TMS 36 nolu standardında Standardın belirlediği şartların gerçekleşmesi ha-

linde kaydedilirken, Türk Vergi mevzuatındaki olağanüstü amortismanın kaydı Maliye Bakanlığı'ndan alınan görüş dahilinde ve belirlenen miktarda kaydedilmektedir.

1.6. Varlıklarda Değer Düşüklüğüne İlişkin Özellikli Durum: Şerefiye Kavramı

Kuramsal olarak, bir işletmeyi satın alan tarafın gelecekte elde edeceği faydanın bugünkü değerinin bir ölçütü olarak ödemeye razı olduğu değere şerefiye denilmektedir. Şerefiyeyi ortaya çıkaran unsurlar; işletmenin piyasa payı, müşteri bağımlılığı ve iş bağlantılarından oluşmaktadır. Bu unsurlar diğer varlıklar gibi satılamadığı, değiştirilemediği ve işletme ile birlikte bir bütün olarak tanımlandığı için muhasebe açısından özellik göstermektedir(Kurt, 2003: 92).

Şerefiye, işletmenin değerli varlıklarından meydana gelen önemli bir kalemdir. Şerefiye, bir işletmenin hisse senetlerinin itibari değeri ve işletmenin faaliyet değerini meydana getiren değer olarak ifade edilmektedir. Ayrıca, şerefiye varlıklardan beklenen kârdan daha çok kazançların olması ya da aşırı kâr olması sonucu ortaya çıkan know-how ve tecrübelerin parasal değeridir. Şerefiyenin ortaya çıkması ve varlıkların değerlendirilmesi, ortakların paylarını devrettiğinde ortaklık hesabında belirlenebilmektedir(Pizzey, 2001: 131). Şerefiye kavramı, bir işletmenin ticari ilişkileri, saygınlığı ve bir isim yapmış olmasının getirdiği avantajlar olarak tanımlanabilir. Şerefiye, çeşitli ülkelerin muhasebe standartlarında birbirine benzer nitelikte tanımlanmıştır. Ancak, şerefiye kavramı genel tanımından farklı olarak, sadece varlıkların satın alınmasında oluşan bir değer farkı olarak ifade edilmektedir(Mısırlıoğlu, 2001: 7-9).

Şerefiye, işletmelerin devralınması esnasında, işletme için ödenen bedelle piyasa rayiç tutarı arasındaki net varlıklarının değeri arasındaki pozitif farktır. İşletmelerin piyasa rayiç tutarları hesap edilemiyorsa, ilgili işletmenin bilançosundaki net defter değeri esas alınmalıdır. Şerefiyenin ortaya çıkmasında etkili olan husus, devralınan şirketin sahip olduğu yüksek pazar payı ve bu paydan kaynaklanan sektör ortalamasının üzerinde kâr beklentisi olmasıdır. Maliyet bedelinin maddi varlıklara yüklenilemeyen kısmı olan bir çeşit artık değer olan şerefiye, finans kuruluşlarınca hep ihtiyatla yaklaşılan bir kalem olup, devralınan şirketin üstün kâr edebilme potansiyelinin göstergesi olduğu ileri sürülse de bu tutarın içinde başka faktörlerin de yer alabileceği gözardı edilmemelidir. Finans kuruluşlarınca yüksek tutarlardaki şerefiye kaleminin şüpheli bir bakışı beraberinde getirmesinin yanında bu maddi olmayan duran varlık kaleminin şirket kârlarını azaltan bir özelliği olmasından dolayı da şirketin sahip ve yöneticilerince pek istenmeyen bir durum

olduğu unutulmamalıdır. Şerefiye, rayiç bedelle maliyet bedeli arasındaki farkı ifade etmektedir. İşletmenin varlıklarına ait rayiç değerinin hesaplanmasındaki esas amaç, varlıkların defter değerlerinin, iktisap edildiği tarihteki maliyet bedelini göstermesinden dolayı alıcı ve satıcı için anlamını yitirmiş olmasıdır. Şerefiye'nin kaynağı devralınan şirket üzerinden ortalama üzeri kâr beklentisidir(Yardımcıoğlu, 2007: 64-65).

TFRS 3: İşletme Birleşmeleri standardında şerefiye, satın alma bedeli ile edinilen işletmenin azınlık paylarının tutarı arasındaki fark olarak tanımlanmıştır. TFRS 3 Standardında şerefiye tutarının, iktisap edenin iktisap oranı değil, ortaklık oranı %100'den az olsa bile hesaplama tüm işletme bazında yapıp, muhasebeleştirilmesine izin verilmektedir. Bu yöntem ise, tam şerefiye adı verilmektedir. Ayrıca, TFRS 3 standardının 51.maddesine göre, işletme birleşmesi sırasında ortaya çıkan şerefiye; maddi olmayan duran varlıklardan ayrı olarak muhasebeleştirilir. İşletme birleşmesi sırasında ortaya çıkan şerefiye her dönem sonu itibariyle veya gerekliyse TMS 36 standardı hükümlerine göre değer düşüklüğü testine tabi tutulmaktadır. Değer düşüklüğü tespit edilirse, şerefiyenin değeri düşürülmektedir. Görüldüğü gibi, şerefiye, çeşitli finansal raporlama standartlarında benzer şekilde tanımlanmasına rağmen değerlendirme açısından Türk vergi mevzuatları açısından farklılık göstermektedir. TFRS 3 Standardının 54.maddesinde, şerefiyenin itfa edilmesine izin verilmemektedir. Şerefiye izleyen dönemlerde düzenli olarak değer düşüklüğü testine tabi tutulmakta, varsa birikmiş değer düşüklüğü karşılığı indirildikten sonraki maliyeti ile değerlendirilmektedir. Vergi Usul Kanunu'nun 282.maddesinde ise peştemallıklar olarak ifade edilen şerefiye kayıtlı değer ile değerlendirilmekte ve beş yıl içinde itfa edilmesi gerekmektedir. Ayrıca, VUK 313.maddesine göre de değeri 670 TL'yi aşmayan peştemallıklar istenirse doğrudan gider yazılabilmektedir. Muhasebe Sistemi Uygulama Genel Tebliğinde de şerefiyenin maddi olmayan duran varlıklar grubunda gösterilerek 5 yıl içinde itfa edileceği hükmüne yer verilmiştir.

Şerefiye konusunda muhasebe standartları ile ilgili düzenlemelere, SPK ve BDDK'nın yayınladıkları muhasebe standartlarında da rastlanmaktadır. Sermaye Piyasası Kurulu tarafından yayınlanan "Sermaye Piyasasında Konsolide Mali Tablolar ve İştiraklerin Muhasebeleştirilmesine İlişkin Usul ve Esaslar" Hakkında XI seri, 21 No'lu tebliğinde pozitif şerefiye olarak konsolide bilançonun aktifinde ayrı bir kaleme gösterilir. Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu'nca Yayınlanan Muhasebe Uygulama Yönetmeliğine İlişkin 6 sayılı tebliğde "Banka Birleşmeleri ve Devirleri ile Bankalarca İktisap Edilen Ortaklıkların Muhasebeleştirilmesi" Standardında ise pozitif şerefiyenin aktifte Maddi Olmayan Duran Varlıklar grubu içerisinde ve negatif şerefiyenin de yine

Maddi Olmayan Duran Varlıklar grubu içerisinde (-) olarak gösterilmesi gerektiği belirtilmektedir. Şerefiye hesabı, maddi olmayan duran varlık niteliği taşımakla birlikte değerlendirilmede TFRS 3 şirket Birleşmeleri standardı kapsamında maddi olmayan duran varlıklardan farklı ölçümlemeye tabi tutulmaktadır. Bu varlık kalemine ait amortisman uygulamasına 142 numaralı Finansal Muhasebe Standardı ile 2001 yılında son verilmiştir. Görüldüğü gibi, Türkiye’de farklı standart ve düzenlemeler içerisinde şerefiye konusuna yer verilmiş ve bu düzenlemelerde muhasebe uygulamaları açısından özellikle değerlendirme hususunda bir tekdüzelilik sağlanamamıştır.

Yukarıdaki açıklamalarımızda, şerefiyeye ilişkin amortisman uygulamasının sona erdiğini belirttik. Ancak, şimdiki uygulama ise sektör ortalamasının üzerindeki kârlılık tamamen ya da kısmen ortadan kalkması durumunda aktifler arasına kaydedilen şerefiye tutarı üzerinde düzeltmelere gidileceği şeklindedir. Net defter değeri, geri kazanılabilir değerden fazla olduğunda, net defter değeri ile gerçeğe uygun değer arasındaki fark gider yazılarak muhasebeleştirilecektir. Diğer bir şekilde ifade edecek olursak, şerefiyenin net defter değeri, gerçeğe uygun değere eşit bir rakama gelinceye kadar azaltılacaktır (Akışık, 2003: 89).

IFRS 3 standardında şerefiye; iktisap eden işletmenin ortaklık oranı dikkate alınarak değil, tüm işletme için hesaplanır. Tüm işletme bazında hesaplanan şerefiye, ana ortaklık ve azınlık payı olarak ayrılarak raporlanır. Şerefiyenin hesaplanmasındaki bu önemli değişiklik finansal raporlama standartlarındaki gerçeğe uygun değerle değerlendirme yönündeki eğilimin göstergesidir. İktisap edilen işletme, gerçeğe uygun değeri ile değerlendirilmekte ve bu değerle, iktisap edilen işletme tarafından raporlanmaktadır. İktisap edilen işletme, tüm işletme bazında gerçeğe uygun değeri ile değerlendirildiği için, azınlık payları da işletmenin gerçeğe uygun değeri üzerinden hesaplanmaktadır. Söz konusu hesaplamada şerefiyenin dağıtımında toplam şerefiyenin hesaplanması, ana ortaklık payının hesaplanması ve toplam şerefiyeden ana ortaklık payı düşülerek azınlık payı hesaplanması olmak üzere üç yol takip edilmektedir. Toplam şerefiye, işletmenin gerçeğe uygun değerinden net belirlenebilir varlıklarının indirilmesi suretiyle hesaplanır. Ana ortaklık payına düşen şerefiyenin hesaplanması için, iktisap edenin elde ettiği ortaklık payının, gerçeğe uygun değerinden, iktisap edilen işletmenin net belirlenebilir varlıklarından iktisap edene düşen pay çıkarılmaktadır. Azınlıklara düşen şerefiye payı ise, toplam şerefiyeden, ana ortaklığa düşen şerefiye tutarının indirilmesiyle hesaplanmaktadır (Örten, Kaval ve Karapınar, 2009; 708-709).

22 Ali İhsan Akgün

Söz konusu açıklamalar çerçevesince, şerefiyenin dağıtımına ait sayısal bir örnekle açıklayalım. Örnek olarak, AKDAĞ işletmesi, ERTÜRK A.Ş.'nin % 80'ini temsil eden hisse senetlerini 30.05.2009 tarihinde 1.050.000. TL'den satın almıştır. İşletmenin gerçeğe uygun değeri ise 1.250.000. TL'dir. Satın alma tarihi itibarıyla, ERTÜRK A.Ş.'nin belirlenebilir varlıklarının ve kaynaklarının gerçeğe uygun değerleri sırasıyla 1.400.000. TL ve 500.000. TL'dir. Şerefiyenin dağıtımını aşağıdaki gibi hesaplanır.

Şerefiyenin Hesaplanması

TL

İşletmenin Gerçeğe Uygun Değeri	
1.250.000	
Net Belirlenebilir Varlıklar(1.400.000-500.000=900.000. TL)	
<u>(900.000)</u>	
Şerefiye Tutarı	
350.000	

Şerefiyenin Dağıtımı

TL

Ana Ortaklık Şerefiye Payı	
Ana Ortaklık Payının Gerçeğe Uygun Değeri	
1.050.000	
Net Belirlenebilir Varlıklardan Ana Ortaklığa Düşen Pay	
<u>(720.000)</u>	
(900.000x0,80=720.000 TL)	
Ana Ortaklık Şerefiye Payı	330.000
Azınlık Şerefiye Payı	
Şerefiye Tutarı	
350.000	
Ana Ortaklık Şerefiye Payı	<u>330.000</u>
Azınlık Şerefiye Payı	
20.000	

1.6.1. Şerefiyenin Nakit Yaratan Birimlere Dağıtımı

Nakit yaratan bir birim standardın 6.maddesinde, diğer varlıkların veya varlık gruplarının nakit girişlerinden büyük ölçüde bağımsız nakit girişleri yaratan tanımlanabilir en küçük varlık grubu olarak ifade edilmiştir. Şerefiye, diğer varlıklardan bağımsız nakit akımı yaratamadığından tek başına değer düşüklüğü testine tabi tutulmaz. Değer düşüklüğü testi yapılabilmesi için, şerefiyenin elde edildiği tarihten itibaren birleşmenin sinerjisinden yarar sağlaması beklenen nakit yaratan birim veya birimlere dağıtılması gerekir. Şerefiye, dolayısıyla şerefiyenin dağıtılacağı nakit yaratan birim veya birimler grubu, her yıl değer düşüklüğü incelemesine tabi tutulur(TMS 36: 80).

İşletme birleşmesinde elde edilen şerefiye, bireysel olarak tespit edilmeleri ve ayrı olarak muhasebeleştirilmeleri imkanı olmayan varlıklardan beklenen gelecekteki ekonomik yararlar için devralan tarafından yapılan ödemeyi ifade eder. Şerefiye, diğer varlıklardan veya varlık gruplarından bağımsız olan nakit akışları yaratmaz, ve genellikle birden fazla nakit yaratan birimin nakit akışına katkıda bulunur. Şerefiye bazen, zorunlu olarak bireysel nakit yaratan birimlere değil, sadece nakit yaratan birimler grubuna dağıtılabilir. Sonuç olarak, işletme içi yönetsel amaçlarla şerefiyenin izlendiği işletmenin en alt seviyesi, bazen, şerefiyenin ilgili olduğu ancak dağıtılamadığı bir grup nakit yaratan biriminden oluşur(TMS 36: 81).

Değer düşüklüğü testi için şerefiyenin dağıtıldığı nakit yaratan birim, şerefiyenin, yabancı para kâr ve zararlarının ölçülmesi çerçevesinde "TMS 21 Kur Değişiminin Etkileri" Standardına göre dağıtıldığı seviyeyle uyumlayabilir. Örneğin, bir işletmenin TMS 21'e göre, yabancı para kâr ve zararlarını ölçmek için şerefiyeyi nispeten daha alt düzeylere dağıtmasının gerekmesi durumunda, şerefiye, işletme içi yönetsel açıdan da aynı düzeyde izlenmedikçe, değer düşüklüğü testinin de aynı düzeyde yapılması gerekmez(TMS 36: 83). İşletme birleşmesinde, şerefiyenin ilk dağıtımı işleminin, işletme birleşmesinin geçerlilik kazandığı yıllık dönemin bitiminden önce tamamlanamaması durumunda, söz konusu ilk dağıtım, elde etme tarihinden sonra başlayan ilk yıllık dönemin bitiminden önce tamamlanır(TMS 36: 84).

Şerefiyenin dağıtıldığı nakit yaratan bir birimin yıllık değer düşüklüğü testi, her yıl aynı zamanda olmak koşuluyla, bir yıllık dönemin herhangi bir zamanında yapılabilir. Farklı nakit yaratan birimler, farklı zamanlarda değer düşüklüğü testine tabi tutulabilir. Ancak, şerefiyenin bir kısmının veya tamamının, cari yıllık dönemde gerçekleşen bir işletme birleşmesinde elde edilen nakit yaratan bir birime dağıtılmış olması durumunda,

24 Ali İhsan Akgün

söz konusu birim cari yıllık dönemin bitiminden önce değer düşüklüğü testine tabi tutulur(TMS 36: 96).

Şerefiyenin dağıtıldığı nakit yaratan birimin geri kazanılabilir tutarı, defter değerinden düşük olduğu durumlarda bu değer düşüklüğü zararı muhasebeleştirilir. Nakit yaratan bir birimin değer düşüklüğü zararı söz konusu birimin varlıkları arasında nasıl dağıtılmalıdır konusu ise önemlilik arzeden hususdur. Nakit yaratan bir birimin değer düşüklüğü zararı, söz konusu varlıkların defter değerini azaltmak için önce, nakit yaratan birime veya nakit yaratan birim grubuna dağıtılan şerefiyenin değerini azaltacak şekilde; ve sonra, ilgili birimin diğer varlıklarına, her bir varlığın defter değeri oranında dağıtılmalıdır. Değer düşüklüğünün konusunun kalmadığı veya azaldığı yönünde bir belirtinin bulunması halinde, geri kazanılabilir değer yeniden tespit edilir.

Şerefiyenin dağıtıldığı nakit yaratan birimi oluşturan varlıkların değer düşüklüğü açısından, şerefiyeyi ihtiva eden birimle aynı zamanda test edilmeleri durumunda, şerefiyeyi ihtiva eden birimden önce teste tabi tutulurlar. Benzer şekilde, şerefiyenin dağıtıldığı nakit yaratan birimler grubunu oluşturan birimlerin, değer düşüklüğü açısından şerefiyeyi ihtiva eden birim grubu ile aynı zamanda test edilmeleri durumunda, nakit yaratan birimler şerefiyeyi ihtiva eden birim grubundan önce teste tabi tutulurlar(TMS 36: 97). Şerefiyenin dağıtıldığı bir nakit yaratan birimin değer düşüklüğü testinin yapılması sırasında, şerefiyeyi ihtiva eden birimdeki bir varlığın değer düşüklüğüne uğramış olabileceğine ilişkin bir belirti ortaya çıkabilir. Bu gibi durumlarda, işletme, şerefiyeyi ihtiva eden nakit yaratan birimden önce ilgili varlığı değer düşüklüğü açısından test eder ve varsa, önce söz konusu varlığın değer düşüklüğü zararını muhasebeleştirir(TMS 36: 98).

Şerefiyenin dağıtıldığı nakit yaratan birimdeki varlıklarda değer düşüklüğü belirtisi ortaya çıkarsa, ilk olarak şerefiye hariç tutularak ilk bu varlıklar, sonra ilgili nakit yaratan birim, daha sonra da nakit yaratan birim grubu olarak test edilir ve değer düşüklüğü zararı kaydedilir. Şerefiyenin dağıtıldığı nakit yaratan bir birimin değer düşüklüğü testinde dikkat edilecek bir başka husus da birleşmedeki toplam şerefiyedeki azınlık paylarının hesaplara dahil edilmemesi gereğidir. Şerefiye sadece ana ortaklığın payına göre kaydedildiği için, değer düşüklüğü zararı ana ortaklık ve azınlık payı arasında paylaşılır ve sadece ana ortaklığa düşen değer düşüklüğü şerefiye değer düşüklüğü zararı olarak kaydedilir(Aksu, 2007: 942).

Örnek olarak, AKDAĞ işletmesinin 5 makineden oluşan nakit üreten birimi mevcuttur. Birimdeki makinelerin kayıtlı değerleri aşağıdaki gibidir. Nakit üreten birimde yer alan tüm makinelerin faydalı ömürleri 4 yıl olarak belirlenmiştir. Tahmini elden çıkarma

Türkiye Finansal Raporlama Standartları Açısından Varlıklarda... 25

maliyetleri düşüldükten sonraki net satış fiyatları toplamı 169.000 TL'dir. Nakit üreten birimin 4 yıllık nakit akışlarının net bugünkü değeri %5 iskonto oranıyla hesaplanmış ve söz konusu nakit üreten birimin kullanım değeri 183.962 TL olarak bulunmuştur. Kullanım değeri net satış fiyatını 169.000 TL'yi aştığı için geri kazanılabilir değer olarak kullanım değeri alınır. Kullanım değeri ile kayıtlı değeri arasındaki fark $250.000 - 183.962 = 66.038$ TL nakit üreten birimin değer düşüklüğünü ifade eder.

<u>Nakit Üreten Birim</u>	<u>Değeri(TL)</u>	<u>Yüzdesi</u>	<u>Değer Düşüklü-</u>
<u>ğü</u>			
Makine A	40.000	%16	66.038 X
%16 = 10.566,08			
Makine B	80.000	%32	66.038 X
%32 = 21.132,16			
Makine C	60.000	%24	66.038 X
%24 = 15.849,12			
Makine D	30.000	%12	66.038 X
%12 = 7.924,56			
Makine E	<u>40.000</u>	<u>%16</u>	66.038 X
%16 = <u>10.566,08</u>			
Toplam	250.000	%100	
66.038,00			

Söz konusu işleme ait muhasebe kaydı ise aşağıdaki gibidir.

659 DİĞER OLAĞAN GİDER VE ZARARLAR	66.038	
659.10 Makine Değer Düşüklüğü Zararı		
257.MDV DEĞER DÜŞÜKLÜĞÜ KARŞILIĞI		66.038

1.6.2. Şerefiyeden Başka Varlıklara İlişkin Değer Düşüklüğü

TMS 36 standardı, şerefiyeye ilişkin olarak muhasebeleştirilen değer düşüklüğü zararının daha sonraki bir dönemde iptal edilmesine veya azaltılmasına izin vermez(TMS 36: 124). Ayrıca, "TMS 38 Maddi Olmayan Duran Varlıklar" Standardı da, işletme içi yaratılan şerefiyenin muhasebeleştirilmesine izin vermez. Değer düşüklüğü zararı muhasebeleştirilmiş olan şerefiyenin geri kazanılabilir tutarında daha sonraki dönemlerde meydana gelen bir artışın, elde edilen şerefiyenin değer düşüklüğü zararının iptal edilmesinden ziyade, işletme içi yaratılan şerefiyedeki artıştan kaynaklanması muhtemeldir(TMS 36: 124).

Bir işletme, şerefiyeden başka bir varlık için önceki dönemlerde ayrılmış değer düşüklüğü zararının bundan böyle mevcut olmayacağı veya azalmış olabileceği yönünde bir belirti olup olmadığını her raporlama tarihinde değerlendirir. Böyle bir belirtinin olması durumunda, işletme, ilgili varlığın geri kazanılabilir tutarını tahmin eder(TMS 36: 110). Şerefiye haricinde, bir varlık için önceki dönemlerde muhasebeleştirilen bir değer düşüklüğü zararı, sadece anılan varlığın geri kazanılabilir tutarının belirlenmesinde kullanılan tahminlerde, son değer düşüklüğü zararının muhasebeleştirilmesinden bu yana herhangi bir değişiklik meydana gelmiş olması durumunda iptal edilir (TMS 36: 114). Değer düşüklüğü zararının iptali işlemi, işletmenin ilgili varlık için en son değer düşüklüğü zararı muhasebeştirmiş olduğu tarihten bu yana, varlığın kullanımı ya da satışından elde edilmesi beklenen hizmet potansiyelindeki artışı yansıtır (TMS 36: 115).

Basit bir şekilde, gelecekteki nakit girişlerinin bugünkü değeri bunların elde edilme zamanları yaklaştıkça artacağından, bir varlığın kullanım değeri varlığın defter değerinden daha büyük olabilir. Ancak, varlığın hizmet potansiyeli artmamıştır. Bu nedenle, varlığın geri kazanılabilir tutarı defter değerini aşan bir konuma gelse dahi, değer düşüklüğü zararı, sadece zamanın ilerlemesi sebebiyle iptal edilmez(TMS 36: 116). Şerefiye haricindeki bir varlığa ilişkin değer düşüklüğü zararının iptali nedeniyle artan defter değeri, önceki dönemlerde söz konusu varlık için değer düşüklüğü zararı muhasebeleştirilmemiş olsaydı ulaşacağı defter değerini aşmaz(TMS 36: 117).

Şerefiye haricindeki bir varlığın defter değerinde, önceki dönemlerde ilgili varlık için değer düşüklüğü muhasebeleştirilmemiş olsaydı ulaşacağı defter değerinin üzerindeki bir artış, yeniden değerlemedir. Böyle bir yeniden değerlemenin muhasebeleştirilmesinde, işletme varlığın tabi olduğu Standardı uygular(TMS 36: 118). Yeniden değerlendirilmiş bir varlığın değer düşüklüğü zararının iptali, TMS 16 Standardına göre yeniden değerlendirme

artışı olarak dikkate alınır(TMS 36: 119). Yeniden değerlendirilmiş bir varlığın değer düşüklüğü zararının iptali, doğrudan, yeniden değerlendirme fazlası adı altında öz kaynağa alacak kaydedilir. Ancak, iptal edilen değer düşüklüğü zararının, yine aynı yeniden değerlendirilmiş varlık ile ilgili olarak daha önce kâr veya zararda muhasebeleştirilen değer düşüklüğü zararına isabet eden bölümü, kâr veya zararda muhasebeleştirilir(TMS 36: 120). Bir değer düşüklüğü zararının iptal edilmesinden sonra, varlığın amortisman gideri, düzeltilmiş değeri ile kalıntı değeri düşülmüş defter değerinin gelecek dönemlerde kalan yararlı ömrüne sistematik bir çerçevede dağıtılmasını sağlayacak şekilde düzeltilir(TMS 36: 121).

Şerefiye hariç, nakit yaratan bir birime ilişkin olarak muhasebeleştirilen değer düşüklüğü zararının iptali; ilgili birimin varlıklarına, bu varlıkların defter değerlerine göre oransal olarak dağıtılır. Defter değerlerinde meydana gelen söz konusu artışlar, her bir varlık için değer düşüklüğü zararının iptali olarak dikkate alınır(TMS 36: 122).

1.7. Varlıklarda Değer Düşüklüğüne İlişkin Uygulamada Karşılaşılan Güçlükler

Maddi duran varlıklarda değer düşüklüğü uygulaması, Türkiye’de finansal muhasebe alanında olduğu kadar uygulamada da yeni olması nedeniyle, Standardın genel olarak, işletmeler tarafından anlaşılmasında ve uygulanmasında güçlükler yaşanmaktadır. Standardın uygulanması ancak bağımsız denetçinin uyarısı ile mümkün olmaktadır. Bu nedenle uygulamada değer düşüklüğüne ilişkin herhangi bir belirtinin olup olmadığına dair değerlendirme yapılması gerekliliği bilinmemekte, ya da bilindiği durumlarda gerekli olan çalışmanın yapılması ile ilgili olarak zaman ve maliyetten kaçınmak için gelecekle ilgili olumlu beklentiler öne sürülmektedir(Dursun & Ganite, 2008: 107).

Maddi duran varlıklarda değer düşüklüğü söz konusu olduğunda, değer düşüklüğü tespit edilen varlığın, sonraki yıllarda tekrar değer kazanması durumunda daha önce kayda alınan değer düşüklüğünü iptal etmek amacıyla ilk değerlemede maliyet modeli kullanılmaktadır. Ancak, maliyet modelinin kısıtlı uygulaması nedeniyle, mevcut yerli çalışmalarda ilk değerlendirilmedeki değer artışında maliyet modelinin niçin kullanılmayacağına ilişkin değerlendirme ve kayıt örneklerine yer verilmediği görülmektedir. Ayrıca, maddi duran varlıkların değerlendirilmesinde kullanılan maliyet modeline yönelik olarak TMS 16 ve TMS 36 numaralı standartlarında yeterli açıklama yapılmazken, daha çok yeniden değerlendirme modeli üzerinde durulmuştur. Bu nedenle ilgili standartlarda maliyet modeline ilişkin kapsamlı açıklamalar yapılmalı ve söz konusu modelin hangi durumlarda kul-

lanılmayacağı konusu belirgin bir şekilde vurgulanmalıdır(Kaya & Dinç, 2007: 348-361).

İşletmelerin uzun vadeli plan ve bütçelerinin detaylı olarak bulunmadığı durumlarda söz konusu çalışmalar denetim şirketinin talebi doğrultusunda hazırlanmaktadır. Son yıllarda enflasyon oranının düşmesi, uluslararası yatırımcıların firmalara göstermiş olduğu ilgi ve işletmelerin plan ve bütçelere verdiği önemdeki artış nedeniyle bazı işletmeler, denetçi talebi olmadan bu uzun vadeli tahminleri hazırlamaktadırlar. Bu tahminler de karşılaşılan güçlük ise işletmelerin bu tahminleri TMS 36 standardını dikkate almayarak hazırlamalarında ortaya çıkmaktadır. Ayrıca, işletme yönetimine yapılan tahminler, kullanım değerini yüksek çıkarmak için manipüle edilmiş olabilmektedir. Bazı şirketler nakit akış tahminlerini hazırlama ya da iskonto oranının belirlenmesi için kullanılacak yaklaşım ve metotları belirleme konusunda yeterli uzmanlığa ve bilgi birikimine sahip bulunmamaktadırlar(Dursun & Ganite, 2008: 108).

Maddi olmayan duran varlıklar, işletme faaliyetlerindeki başarısının giderek önemli unsurları haline gelmişlerdir. Maddi olmayan duran varlıkların ekonomik önemi nedeniyle, bu tür varlıkların ölçülmesi ve raporlanması, şirketlerin yatırımları içerisinde önemli yer tutması ve söz konusu varlıklara yapılan yatırımlarla ilgili mevcut bilgilerin sınırlı oluşunun bir sonucu olarak; mesleki kuruluşlar, girişimciler, muhasebeciler ve yatırımcıların önemli ölçüde ilgisini çekmektedir. Ayrıca, entelektüel sermayenin muhasebeleştirilmesi ve raporlanması maddi olmayan varlıkların hesaplanması ve maddi olmayan duran varlıklarla ilgili diğer sorunların çözümünü tetikleyerek bu yönde bir gelişmeye katkı sağlamaktadır(Otlı & Çukacı, 2007: 115-116).

Şerefiye ve belirsiz kullanım ömrüne sahip maddi olmayan duran varlıkların TMS 36 standardı gereğince her yıl değer düşüklüğü testine tabi tutulması gerekirken, bu konu gözden kaçırılabilen ve söz konusu kalemler için de değer düşüklüğüne dair bir gösterge olup olmadığı değerlendirmesine gidilebilmektedir. Şerefiyenin amortismanına tabi olmamasından dolayı her yıl değer tespit çalışmalarının yapılması zorunluluğu ve zaman içerisinde şirkette gerçekleşen değişikliklerden dolayı değer tespitinde gerekli değişikliklerin belirlenmesinde güçlüklerle karşılaşabilmektedir. Örneğin, şirketin satın almış olduğu iş kolunun faaliyetlerinin şirketin kendi faaliyetleri ile zaman içerisinde kısmen bütünleşmiş olmasından dolayı, nakit akışlarının ayrı olarak belirlenememesi ve bu durumda satın alınan iş kolunun kullanım değerinin doğru tespit edilmesinde yaşanan güçlüklerden dolayı ilgili şerefiyede oluşmuş olan değer düşüklüğü tespit edilememektedir. Ayrıca, şerefiyenin ilgili nakit yaratan birimler arasında dağıtımının şerefiyenin hesaplanması

sırasında yapılmaması ya da dağıtım anahtarının doğru tespit edilememesi de güçlüğe neden olmaktadır(Dursun & Ganite, 2008: 107-109).

TMS 36 standardına göre, normal olarak her bir varlığın tek tek kullanım değerinin belirlenmesi gerekmektedir. Tek başına bir varlığın kullanım değerinin belirlenebilmesi için, varlığın, diğer varlık ya da varlık gruplarından önemli ölçüde bağımsız nakit akışları yaratması gerekir. Ancak, uygulamada işletmelerin varlıkları birbirlerine bağımlı bir şekilde ve birlikte çalışarak işletmenin nakit üretimine katkıda buldukları için tek başına bir varlığın kullanım değeri hesaplanamamaktadır. Dolayısıyla, tek başına bir varlığın kullanım değerinin hesaplanmadığı durumlarda, varlığın ait olduğu nakit yaratma biriminin kullanım değeri hesaplanmalıdır. TMS 36 standardında, bir nakit yaratma biriminin gerçeğe uygun değerinin en iyi tahmininin, gerçekleştirilebilecek bir işlemle ilgili olarak söz konusu nakit yaratma birimi için geçerli bir satış sözleşmesinde kabul edilmiş bir değer olacağı ifade edilmiştir. Bireysel varlıklar için, geçerli bir satış sözleşmesinin bulunmadığı durumlarda, varlığın gerçeğe uygun değeri, normalde varlığın fiili piyasada talep edildiği fiyat olarak dikkate alınacaktır. Genellikle bir nakit yaratma biriminin tümü için bir piyasa fiyatı bulunmaz. Böylece, nakit yaratma biriminin gerçeğe uygun değeri hazır olarak elde edilemez(Otlu & Çukacı, 2007: 122-123). Görüldüğü gibi Standardla ilgili uygulamada karşılaşılan bir başka güçlük de, satılmak amacıyla elde edilmeyen bir nakit yaratma birimi için halihazırda belirlenebilir bir gerçeğe uygun değeri bulmanın zorluğudur.

Sonuç

Varlıklarda değer düşüklüğüne ilişkin zararın finansal tablolara alınması ve değerlemesi konusu TMS 36 standardında açıklanmıştır. Buna göre, varlığın geri kazanılabilir tutarı ancak net defter değerinden düşükse, net defter değeri geri kazanılabilir tutara indirilmektedir. Bu indirim ise, bir değer düşüklüğü zararı olmaktadır. Ayrıca varlık, diğer uluslararası muhasebe standartları uyarınca yeniden değerlendirilmiş tutarı ile izlenmedikçe, değer düşüklüğü zararı gelir tablosuna gider olarak yansıtılmalıdır.

TMS 36 standardı; işletme faaliyetlerinde varlıklarının önemli bir kısmını temsil eden ve finansal tablolarda önemli büyüklüklere sahip maddi duran varlıklar, maddi olmayan duran varlıklar ve finansal varlıkları ilgilendiren önemli bir standarttır. Sınırsız bir faydalı ömre sahip olan maddi olmayan duran varlıklar amortismanına tabi olmayıp, değer düşüklüğü testine tabi tutulmaktadır. Varlıkların değer düşüklüğü testine tabi tutulma-

sı için, defter değeri ile gerçeğe uygun değerinin karşılaştırılması gerekir. Bir varlık yalnız başına işletmeye nakit girişi sağlayabiliyor ve dolayısıyla geri kazanılabilir değeri ölçülebiliyorsa bu varlık bireysel olarak değer düşüklüğü testine tabi tutulabilir. Bir varlığa ilişkin değer düşüklüğü zararı ise, varlığın defter değerinin, geri kazanılabilir değerini aşan kısımdır. Bir varlığın defter değeri, birikmiş amortisman tutarları ve birikmiş değer düşüklüğü kayıplarının düşülmesinden sonra varlığın bilançoya yansıtılan tutarıdır. İşletmelerin, her raporlama tarihinde, varlığın değer düşüklüğüne uğrayabileceğine ilişkin herhangi bir göstergenin olup olmadığını değerlendirmeleri gerekir.

Gerçeğe uygun değer, defter değerinin altındaysa varlık değer düşüklüğüne uğramış kabul edilir ve söz konusu varlık için değer düşüklüğü kadar değer düşüklüğü zararı kaydedilir. Değer düşüklüğü zararının muhasebeleştirilmesi, varlığın elde etme maliyeti üzerinden izleniyor olması ve nakit yaratan bir birimin geri kazanılabilir değerinin defter değerinden daha düşük olması açısından uygulanan değerlendirme yöntemine göre farklılık göstermektedir. Varlığın elde etme maliyeti üzerinden izleniyor olması durumunda dönem gideri olarak muhasebeleştirilir. Söz konusu muhasebeleştirme, direkt veya endirekt yöntem kullanılarak bilançoya yansıtılır. Duran varlığın yeniden değerlendirilmiş değerler üzerinden izleniyor olması ve bu nedenle bilançonun özkaynaklar bölümünde söz konusu varlık ile ilgili olarak yeniden değerlendirme fonunda rakam bulunuyor olması durumunda ise, fondaki tutarı aşmadığı sürece, fondan düşülür, aşan kısım dönem gideri olarak muhasebeleştirilir. Nakit yaratan bir birimin geri kazanılabilir değerinin defter değerinden daha düşük olması durumunda ise, değer düşüklüğü zararı muhasebeleştirilir. Değer düşüklüğü zararının muhasebeleştirilmesinde; öncelikle şerhiyenin defter değeri azaltılır, geriye kalan değer düşüklüğü zararı ilgili birimin diğer varlıklarına birimdeki her bir varlığın defter değeri oranında dağıtılır. Söz konusu varlıklara ilişkin önceden bir yeniden değerlendirme fonu oluşturulmuşsa, değer düşüklüğü zararı öncelikle söz konusu hesaptan düşülür, kalan tutar gelir tablosu ile ilişkilendirilir.

TMS 36 standardında, işletmenin her bir bilanço döneminde, varlığın değer düşüklüğüne uğrayabileceğine ilişkin herhangi bir gösterge olup olmadığını değerlendireceği ifade edilmektedir. Böyle bir göstergenin mevcut olması durumunda ise işletme varlığın geri kazanılabilir tutarı hakkında tahminde bulunmaktadır. TMS 36 standardına göre varlıkların değer düşüklüğüne uğraması için, bir varlığın defter değerinin; kullanımının ya da satışı ile geri kazanılacak tutarından fazla olması durumunda, varlık geri kazanılabilir tutarından yüksek bir tutarda izlenmesi gerekir. Standarda göre bu durumda, işletmenin varlıklarının değer düşüklüğü zararını muhasebe kayıtlarına intikal ettirmesi gerekir.

TMS 36'ya göre şerefiyenin muhasebeleştirilmesinde kullanılan değer düşüklüğü yönteminde, satın alan işletme faaliyetlerini sürdürdüğü sürece, şerefiyeyi maliyet bedeli ile değerlendirir ve en az yılda bir defa değer düşüklüğü testine tabi tutmak zorundadır. Şerefiyeye ilişkin değer düşüklüğünün tespit edilmesinin her yıl yapılması zorunlu olduğundan, şerefiyenin ilişkili olduğu varlıkların izlenebilmesi önem arz etmektedir. Dolayısıyla, işletmeler şerefiyeye ilişkin değer düşüklüğünü tespit edebilmesi için gerekli verileri sağlayan belge, kayıt ve raporlama sistemine sahip olmalıdır.

Varlıklarda değer düşüklüğü uygulaması, Türkiye'de muhasebe literatürü ve finansal raporlama uygulaması için yeni bir konudur. Mevcut mevzuat hükümlerinde maddi duran varlıklarda değer düşüklüğü ile birebir örtüşen olağanüstü amortisman dışında hiçbir düzenleme yoktur.

Examining the Impairment of Assets And Goodwill With Regards To Financial Reporting Standards of Turkey

Abstract: As developed Turkey Financial Report Standards (TFRS) in Turkey in compliance with IFRS has so far published 41 TFRS. At the standards which have been mentioned towards impairment of assets are implied as TMS 36. Turkey Financial Report Standards towards impairment of assets TMS 36 that an entity applies to ensure that assets are carried at no more than their recoverable amount.

The main principle of this standard is to ensure that the assets are not shown with higher figures than their recoverable values in the financial statements. If the book values of the assets exceed their recoverable values, there becomes an impairment of the asset. If the net book value of the asset is more than its recoverable value through use or sale, it means that it is monitored on a higher amount. There is an impairment of the asset in such a condition and according to this standard; the enterprise should reflect its impairment of the assets to its financial statements.

The study particularly touches upon goodwill which is within the scope of the impairment of the assets and the distribution of the goodwill among the cash generating units as well as the termination of the loss of the impairment of the assets with regards to the goodwill. Among the purpose of this study is to clarify the concepts and evaluations established by 36 Turkish Accounting Standard with regards to the impairment of the assets and to determine the problems regarding the implementation and to provide solutions for these problems. To this end, the enterprises practicing TFRS and the independent supervisors are guided. Upon presenting a short summary of the standard, the

scope of the discussion of the study is based on other international regulations and assessed in terms of Uniform Accounting Plan and Tax Legislation of Turkey. In the course of this assessment process, the standard was examined with regards to Uniform Accounting Plan and Tax Legislation in the light of numerical samples in the field of accounting.

TMS 36 standard explains the reflection of the impairment of the assets to the financial statements and their evaluations. Accordingly, if the recoverable amount of the asset is lower than the book value, the net book value is reduced to the recoverable amount. This reduction also means an impairment of the asset. In addition, unless the asset is monitored by the reevaluated amount in accordance with other international accounting standards, the loss should be reflected as expenditure in the income statement. What is necessary to be done according to the Uniform Accounting Plan for Tangible Fixed Assets for the Adoption of Turkish Accounting Standards is to spare covers for the impairments of the assets at the end of the term as a result of the assessments made during the term in accordance with TMS 36 standard.

Keywords: International Financial Reporting Standards (IFRS), Impairment of Assets, Property, Plant and Equipment, goodwill.

Kaynaklar

- Akdoğan, Nalan ve SEVİLENGÜL, Orhan. (2007), "Türkiye Muhasebe Standartlarına Uyum İçin Tekdüzen Hesap Planında Yapılması Gereken Değişiklikler", Mali Çözüm, Yıl: 2007, Sayı: 84, Kasım Aralık 2007.
- Akbulut, Yıldız ve MARŞAP, Beyhan. (2006), "Maddi Duran Varlıklarda Değer Düşüklüğünün TMS 36: Varlıklarda Değer Düşüklüğü Standardı Kapsamında İncelenmesi ve İMKB'de İşlem Gören Şirketlerdeki Uygulamaların Değerlendirilmesi", Muhasebe Bilim Dünyası Dergisi, Cilt: 8, Sayı: 4, Aralık 2006.
- Akgül, Başak Ataman ve AKAY, Hüseyin. (2004), Uluslar arası Muhasebe Standartları ve Türkiye'de Uygulama Etkinliğine İlişkin Bir Araştırma, 2.Baskı, İstanbul: Türkmen Kitabevi.
- Akışık, Orhan (2003). "Bir Maddi Olmayan Duran Varlık Kalemi: Şerefiye: Amerikan, Uluslararası ve Türk Muhasebe Standartları İçindeki Yeri", Muhasebe ve Denetime Bakış Dergisi, Mayıs 2003.
- Aksu, Mine. (2007), TMS-36 Varlıklarda Değer Düşüklüğü, UFRS/UMS Uyumlu Türkiye Muhasebe Standartları Uygulaması (Yorum-Açıklama-Örnekler), (Editörler: Necdet Sağlam, Salim Şengel ve Bünyamin Öztürk), Ankara: Maliye ve Hukuk Yayınları No: 52.

- Dursun, Nergis Nevruz ve KURT, Ganite., (2008), "Varlıklarda Değer Düşüklüğü Standardı ve IMKB'de İşlem Gören Şirketlerde Uygulamasında Karşılaşılan Sorunlar", Muhasebe ve Vergi Uygulamaları Dergisi, Cilt: 1, Sayı: 1, Mayıs 2008.
- Dyckman, Thomas R., DUKES, Roland E. And DAVIS, Charles J. ,(1998), Intermediate Accounting, Fourth Edition, Boston: Irwin McGraw-Hill.
- Gücenme, Ümit ve ARSOY, Aylin Poroy., (2005), "Muhasebe Standartlarına Göre Maddi Duran Varlıklarda Değer Artış ve Azalışlarının Tespiti ve Kaydı", Analiz, Cilt: 5, Yıl: 14, Sayı: 14, Ekim 2005.
- Gücenme, Ümit ve ARSOY, Aylin Poroy., (2007), "Vergilerin Muhasebeleştirilmesi, Ertelenen Vergi Varlık ve Yükümlülükler", Muhasebe ve Denetim Bakış Dergisi, Sayı: 21, Ocak 2007.
- Kaya, Uğur ve DİNÇ, Engin. ,(2007), "Türkiye Muhasebe Standartlarına Göre Maddi Duran Varlıkların Değerlenmesi ve Muhasebeleştirilmesi", Ç.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Cilt: 16, Sayı: 2.
- Kurt, Ganite., (2003), "Şerefiye'nin Uluslararası ve Türkiye Muhasebe Uygulamaları Açısından İncelenmesi", MÖDAV Muhasebe Bilim Dünyası Dergisi Cilt: 5, Sayı: 1, Mart 2003.
- Larson, Kermit D., WILD, John J. and CHIAPETTA, Barbara. ,(2005), Fundamental Accounting Principles, Boston: McGraw-Hill Irwin.
- Marshall, David H., MCMANUS, Wayne W. And VIELE, Daniel F., (2004), Accounting: What the Numbers Mean, 6th Edition, Boston: McGraw Hill.
- Meigs, Robert F., MEIGS, Mary A., BETTNER, Mark and WHITTINGTON, Ray., (1998), Financial Accounting, Boston: Irwin McGraw-Hill.
- Mısırlıoğlu, İsmail Ufuk ., (2001), Şerefiye, İstanbul: Yaylım Yayıncılık.
- Mirza, Abbas Ali, HOLT, Graham J. and ORRELL, Magnus. ,(2006), IFRS: International Financial Reporting Standards Workbook and Guide, New Jersey: John Wiley&Sons, Inc.
- Nobes, Christopher and PARKER, Robert. ,(2004), Comparative International Accounting, Eighth Edition, Harlow: Prentice Hall-Financial Times.
- Otlu, Fikret ve ÇUKACI, Yusuf C., (2007), "Şirket Birleşmelerinde Maddi Olmayan Duran Varlıklar ve Şerefiyenin Muhasebe Standartlarına Göre Muhasebeleştirilmesi, Muhasebe ve Denetim Bakış, Sayı: 21, Ocak 2007.
- Önce, Saime.,(2007), Kavramsal Çerçeve, UFRS/UMS Uyumlu Türkiye Muhasebe Standartları Uygulaması(Yorum-Açıklama-Örnekler),(Editörler: Necdet Sağlam, Salim Şengel ve Bünyamin Öztürk), Ankara: Maliye ve Hukuk Yayınları No: 52.
- Örten, Remzi, KAVAL, Hasan ve KARAPINAR, Aydın.,(2009), Türkiye Muhasebe-Finansal Raporlama Standartları: TMS-TFRS, Gözden Geçirilmiş 3.Baskı, Ankara: Gazi kitabevi.

34 Ali İhsan Akgün

Perek, Ali Atilla., (2007), "Maddi Olmayan Duran Varlıklar İçin İskonto Oranının UFRS Hükümlerine Göre Hesaplanması-I", Mali Çözüm, Yıl: 2007, Sayı: 84, Kasım-Aralık 2007.

Pizzey, Alan. (2001), *Accounting and Finance: A Firm Foundation*, Fifth Edition, London: Printed and Bound in Great Britain by TJ International Ltd.

Yardımcıoğlu, Mahmut. ,(2007), "Gayri Maddi Duran Varlıkların Mevzuatımız ve Uluslar arası Standartlar Yönünden Durumu: Şerefiye Örneği", Mali Çözüm, Yıl: 2007, Sayı: 81, Mayıs-Haziran 2007.

Yükçü, Süleyman ve İÇERLİ, M.Yılmaz., (2007), "TMS-16 Maddi Duran Varlıklar Standardına İlişkin Uygulama Önerileri", Mali Çözüm, Yıl: 2007, Sayı: 82, Temmuz-Ağustos 2007.